

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 жылда үндөстүргөн | 1951 август 16, четверг | № 162 (2336) | Бүткө 20 кал

Тудугнуң темпизин дүргедедир болгаш шынарын экижидер

Бистин социалисттик Төрөөн чуртувустун бүгү-ле черлеринде тайбын тургузушкунун ажылы хайныгып турар. Дайын сөөлүнестин чылдарда совет кижилер капитал тудушкун талазы-биле канчаар-да аажок улуг ажылы чоруткан. Мунун заводтар, фабрикалар, школа-лар, эмнегелер, чуртталга бакынары тургустунуп, ажык шалдаре чаа хоорайлар, суурлар тургустуну-гулаан.

Бистин Тыва областа сөөлү чылдарда улуг тудушкун ажылы чорутунган. Областа колхоз тудушкуну-биле кады хоорайларда, район төптөринде, ылангыя Кызыл хоорайда ажил-агыйнын, культура-амыдралдын болгаш албан черлеринин оран-бажынарнын тудушкуну калбарган.

Хоорайларнын болгаш суурларнын тудушкунунга, чаагайжыдылгазынга капитал салышкынын үзүктөп чокка өзүп турар. Оон тодаргай чижээн Кызыл хоорайдан көрүп болур. Чүгүле чаа бакынар тудушкунунга беэни бо чылын капитал салышкын эрткен чылга деннээрге 7 миллион рубль өзөр. Ол база Совет Тыванын ажилчы чоннарынын дугайында большевик партиянын, совет чазактык болгаш эш Сталиннын бодунун канчаар-даа аажок улуг сагыш салышкынын база катап чугаалап турар.

Капитал тудушкунун ажылын бистин областа колдуунда Тыва тудуг трест чорудуп турар. Оон коллективтин мурнунда дайынчы со-рулга болза, капитал тудушкуну-га дөвөйлээн хөрөңгинин бүрүнү-биле ажилгаары, чылдын төнүзүндө 20 тудугларны ажылгалга кириери болур. Чартык чылдын түнелинин көргүзүп турары болза, оналган күүседиринин болгаш планнаттыг тудугларнын бүрүнү-биле ажилгалга кириеринин бүгү аргалары тудуг-ларда бар деп чүвени чугаалап турар. Тудуг материалдарнын үс-түшкүнү болуп турза-даа, Тыва тудуг трест чартык чылдын програм-мазын 101 хуу күөсеткен.

Оон-биле кады чартык чылдын түнелинде тудуг ажылынга шактык жураштырып, тудуг планын моон сонгаар үзеринге чедирип болур четпестер илеретинген. Четпестерин бурудуугары чүгүле тудуг трестизинин удурткучулары эвес, харын база тудугларны тудуг мате-риалы-биле хандылар хүлээлгелгч организацияларын удурткучулары база буруу болуп турар.

Кызылдын туйбу заводу тудуг-ларны туйбу-биле четче хандыр-байн турар. Заводтун коллективин бир дугаар чартык чылда 640 мун тудуг туйбузу кылып үндүрер хү-лээлгени алган хирезинде оон бе-жен хуузу беэни күөсеткен. Оон кылып турар туйбуларыннын шына-ры кончүп багай.

Ыяш заводу база-ла тудуг ыяжын четпес кылып үндүрүп турар. Оон журунда ыяш-биле тудар бакы-нын бот-өртөөнү тургустуулары — идик майынын быжындыларын-да — көргүзүлгени экижидер талазы-биле хүлээлгени алган.

Обтяжик эш Муханов саналды деткип көдүрүшкөөн, мурунку чорудулгалар үезинде чедип алганы бүдүрүлгө кампаниянын долзуу-биле камгалаарын болгаш бодунун кы-лыгларыннын талазы-биле 9,5 мун рубльды камнап аларын хүлээнген. «Буревестник» фабриканың кол инжениери эш Кержер болгаш фаб-ком даргазы эш Загречийский президиумун хуралынга чүве чуга-лааннар Чаартыкчыларнын эгелес-чи саналдарын калбаа-биле тарды-рынга дирекция болгаш профвелед организациязы кирипкен деп олар дынчаканнар. Ажылчынарга кыл-ган ажилдын тус-тузунда бот-өр-текти өөренир талазы-биле школа-ларын фабрикага тургускан турар.

Стахановчулар М. Левченкоун болгаш Г. Мухановтун эгелекчи са-налын профвелединин ТК-зы хү-лээп алган болгаш бүгү бүдүрүлгө-дө оң үнелиг эгелекчиинин кал-баа-биле тардырын профвелединин республика, область болгаш фабрика-завод комитеттеринге даас-кан. Ылгаар болгаш идик үлетпу-рунун ажилчынарнын, кылган ажил бүрүзүнге бот-өртекти чиге-дир дээш социалисттик чарышка идекпейли-биле киржирин президи-умун кыйгырган. (ССТА)

«Буревестник» фабриканың кол-лективин болза, баштайгы чартык чылды эки көргүзүлгелди дооскан. Планда дашкаар 200 эш идикти кылып үндүрген. Планда дашкаар ажык-олча болур 2,7 миллион рубль алдынган. Оон иштинде 1980 мун рубльди бот-өртекти чигетке-нинин ачызы-биле алган. Ылчыл-за-даа бот-өртекти оон-даа ыяк чиге-дининин дыка хай кур-күштери фабрикада бар. Фабриканың дуг-лакчызы Мария Левченкоун бол-гаш обтяжик Григорий Муханов-тун стахановчулар хуралынга чуга-лаан саналдары ук кур-күштерин эне-не долзуу-биле ажылаарынче уг-ланган.

М. Левченкоун саналдарыннын жуур-утказы болза, ажилчы бурузу күөседип турар кылгыларыннын бот-өртөз чүдөөн тургустуулары деп чү-вени билдинде болгаш ону болза, чогуур арга-биле өртөөн чигедирин оралдажында болур. Стахановчу М. Левченко болза, оон кылгылары-

нын бот-өртөөнү тургустуулары — идик майынын быжындыларын-да — көргүзүлгени экижидер талазы-биле хүлээлгени алган.

Обтяжик эш Муханов саналды деткип көдүрүшкөөн, мурунку чорудулгалар үезинде чедип алганы бүдүрүлгө кампаниянын долзуу-биле камгалаарын болгаш бодунун кы-лыгларыннын талазы-биле 9,5 мун рубльды камнап аларын хүлээнген. «Буревестник» фабриканың кол инжениери эш Кержер болгаш фаб-ком даргазы эш Загречийский президиумун хуралынга чүве чуга-лааннар Чаартыкчыларнын эгелес-чи саналдарын калбаа-биле тарды-рынга дирекция болгаш профвелед организациязы кирипкен деп олар дынчаканнар. Ажылчынарга кыл-ган ажилдын тус-тузунда бот-өр-текти өөренир талазы-биле школа-ларын фабрикага тургускан турар.

Стахановчулар М. Левченкоун болгаш Г. Мухановтун эгелекчи са-налын профвелединин ТК-зы хү-лээп алган болгаш бүгү бүдүрүлгө-дө оң үнелиг эгелекчиинин кал-баа-биле тардырын профвелединин республика, область болгаш фабрика-завод комитеттеринге даас-кан. Ылгаар болгаш идик үлетпу-рунун ажилчынарнын, кылган ажил бүрүзүнге бот-өртекти чиге-дир дээш социалисттик чарышка идекпейли-биле киржирин президи-умун кыйгырган. (ССТА)

Тудугнуң темпизин дүргедедир болгаш шынарын экижидер талазы-биле ВКП(б) Кызыл хооромо бол-гаш хоорай Совединин күөсүмоу чет-пес кемчег ап турар. Олар тудуг ажилында четпестерин чылдыр талазы-биле боттут дузаламчы көргүс-пейн турар.

Боттарынын шугуму-биле тудуглар чорудуп турар организациялар база-ла тудугнуң темпизин дүргедеринче болгаш шынарын экижидеринче кошкак кичээлгей салып турар. Обл-постребуютун тудуг конторазы гараж тудуун 4 чыл иштинде үргүлчү-лөп турар. Мурнууда кылган черле-ринде ам септелге кыллары негетинип турар алпарган. Областын суг ажил-агыйнын бакынын тудушкуну-нда байдал база вындыг.

Тудугнуң темпизин дүргедеринге болгаш шынарын экижидеринге партия, совет болгаш ажил-агый ор-ганизацияларыннын үргүлчү болгаш боттут удуртулгазы негетинип турар. Тудугжуларнын ортузунга политмас-салыг ажилды хүн-бүрүде чоруда-ры, социалисттик чарышты калбаргып тургалы, тудугжуларнын куш-ажылы идекпейн көдүрер — пар-тия болгаш профвелед организа-цияларыннын хүлээлгези болур.

Партия, совет, ажил-агый орга-низацияларыннын удурткучуларыннын ам кол сорулгазы болза, бүгү күш-терин мобилизастап, бүгү-ле болду-нар аргаларын ажылгал тургалы, бо чылдын тудуг программанын күө-седир болур.

Тудугнуң темпизин дүргедерин, шынарын экижидери, тудугнуң өр-төөн чигедирин — тудугжуларнын күрүне мурнунга алдарын хүлээлге-зи ол.

Чуртталга болгаш бүдүрүлгө, культура оран-бажынарнын туду-шкуну планын күөседирин күрүне-нин чугула херээ болур. Ол улуг ажил-херекти алдарын-биле күөсе-дирин — Төрөөн чурттун тайбын тур-гузушкунунун херээнге бистин са-лышкынывыс болур.

Кылыг бүрүзүнүң бот-өртөөн чигедир дээш!

„Буревестник“ фабриканың стахановчулары М. Левченко биле Г. Мухановтун үнелиг эгелекчиини

Август 4-те былгаар болгаш идик үлетпурунун ажилчынарнын проф-велединин ТК-зынын президиуму кылыг бүрүзүнүң бот-өртөөн чиге-дир дээш социалисттик чарыш орга-низастаар дугайында Москваның «Бу-ревестник» деп былгаар болгаш идик фабриказынын стахановчулары Ма-рия Левченкоун болгаш Григорий Мухановтун өртөкчи саналын чу-гаалажып көргөн.

«Буревестник» фабриканың кол-лективин болза, баштайгы чартык чылды эки көргүзүлгелди дооскан. Планда дашкаар 200 эш идикти кылып үндүргөн. Планда дашкаар ажык-олча болур 2,7 миллион рубль алдынган. Оон иштинде 1980 мун рубльди бот-өртекти чигетке-нинин ачызы-биле алган. Ылчыл-за-даа бот-өртекти оон-даа ыяк чиге-дининин дыка хай кур-күштери фабрикада бар. Фабриканың дуг-лакчызы Мария Левченкоун бол-гаш обтяжик Григорий Муханов-тун стахановчулар хуралынга чуга-лаан саналдары ук кур-күштерин эне-не долзуу-биле ажылаарынче уг-ланган.

М. Левченкоун саналдарыннын жуур-утказы болза, ажилчы бурузу күөседип турар кылгыларыннын бот-өртөз чүдөөн тургустуулары деп чү-вени билдинде болгаш ону болза, чогуур арга-биле өртөөн чигедирин оралдажында болур. Стахановчу М. Левченко болза, оон кылгылары-

ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Иосиф Виссарионович СТАЛИНГА

Украина ССР-нин Кировоград областынын эр, херээжен колхозчулары, МТС-тер болгаш совхозтар ажилдакчылары бүгү делегейге тайбыннын улуг херээнге Зодунун салышкынын кириерин күөсөйшкөөн, совет чазак-тын, большевик партиянын Төп Комитединин болгаш эш Сталин Силерин бодунарнын хүн бүрүде дузаламчызын ажылгалышаан, алган хүлээл-гелеринин күөсөлдөзү дээш демисешпишаан. Силерге хүлээнген сө-зүн эээзенин — тараа белеткелдеринин күрүне планын (ку-куруза, чинге тараа болгаш кырылгы-кара чокка) хуусаа бетинде 100,7 хуу күөсеткенин эргим Иосиф Виссарионович Силерге илеткээр өөрүш-күлүг болдуус. Азы-чеминин үнелиг культуразы — кызыл-тас белеткээр-нин планы 114,2 хуу күөсетинген, эрткен чылга бодаларга бо чылын 3.700 мун пуд хай кызыл-тас күрүнеге дужаатынган. МТС-терин ажилла-ны бергени дээш тывыскан сөттөр талазы-биле күрүнеге тараа дужаал-гын колхозтар үргүлчүлөп турар.

Областын колхозтары болгаш совхозтары күрүне мурнунга бир ду-гаар хүлээлге — тараа белеткелдеринин планын хуусаа бетинде күөсөт-кеш, боттарын үрезинер-биле бүрүн хандырган. Амгы үеде колхоз-тар нитинин ажил-агыйн улам ыяк быжылгаларына болгаш хөгжү-деринге чугула мал чеминин, магальдалдын, үрезинин, курлавырнын болгаш нитинин өске-даа фондурларын уруп турар.

Нитинин хай адырлыг ажил-агыйн хөгжүтүшкөөн, хуваашпас фондурларга акша орутулгаларын болгаш шылчидилгелерин үргүлчү бе-диптишаан, колхозтар мал ажилынын кажаларын, хөөлбектерин, терең суг моондактарын, колхозтарын электри станцияларыннын туду-шкунунга, хову камгалалыннын ыяш куржаларын тургузарынга хө-ренгилер үндүрүп бээрин көвүдөдип, база нитинин ажил-агыйнын хажык чок көдүрүлүшкүнүң үндөчүлөш, колхозчуларнын материал-дыг чаагай чоруун бедидип турар.

Областын колхозтары нитинин продуктулуг мал ажилын хөгжүдө-ринин үш чыл планынын күөсөлдөзүн чедишкенин боттандырбышаан, малдын болгаш күштүн продуктулуун элөөн бедидеринче база нитинин мал ажилынга чөмөр мөөнээринин планын күөсөдиринче хемчеглерин ап турар.

Областын партия, совет болгаш көдээ ажил-агый органнары, кол-хозтары дүжүт ажаап алышкынын доозарыннын болгаш күзүн тарыыр культуруларын тарылгазын чогуур өйдөдө жорударынга белеткел талазы-биле күөсөдиринин ажилды чорудуп турар.

Эргим Иосиф Виссарионович, партиянын болгаш чазактын канчаар-даа аажок улуг дузаламчызын болгаш бистин областын колхозтарынын болгаш совхозтарынын дугайында Силерин бодунарнын ала сагыш са-лышкынын хүн-бүрү көрүп турар бис. Ол сагыш салышкынын кол-хозчу көдээнин бүгү ажил-ишчилерин ыяк социалисттик Төрөөн чурттун алдары дээш чаа-чаа күш-ажылы маадарлыг чоруктарже сорул ки-рип турар.

Кировоград областын эр, херээжен колхозчулары, МТС-тер болгаш совхозтар ажилдакчылары, көдээ ажил-агыйнын тускай эртемнигер Ленин — Сталиннин улуг партиянын удуртулгазы-биле тараа белет-келдеринин планын кукуруза, чинге-тараа болгаш кырылгы-кара-биле ка-ды өске-даа көдээ ажил-агый продуктуларыннын белеткелдинин планын хуусаа бетинде күөсөдир, күзүн тарыыр культуруларын тарылгазын, күсүк чер андаларгазын болгаш кур чер андаларгазын чогуур өйдөдө болгаш бедик шынарлыг чорудар дээш бүгү күштерин салырын, оон биле 1952 чылда Седик дүжүт аларынга быжыг суурну салырын, бистин чуртта коммунизм тургузушкунунга чаа чедишкенин чедип глы-рын эш Сталин Силерге бүзүредип түр бис.

Украинанын КП(б) Кировоград обкомунун секретари В. ПОЗАНЕНКО. Ажылчы чоннар депутаттарыннын Кировоград область Совединин күөсүмоуун Кировоград область талазы-биле төлөзү С. ГВОЗДЕЦКИЙ. Көдээ ажил-агыйнын Кировоград область эргелединин начальниги И. КОБЫЛЬСКИЙ.

Областа тараа кезилдези болгаш күрүнеге дүжүт дужаалдазы

Колхозка шеф

КЫЗЫЛ-ДАГ. (Телефон-биле). ажилдап турар. Эш Сундуй баш-таан бир дугаар бригада август 5-тен 12-ге чедир 37 гектар черин тараазын ажаап алган. Ол бригадала машина-биле тараа кес-тирип турар эш Шогжал хүн нор-мазын үргүлчү 150 хуудан өрү күө-седип турар. Ол ышкаш тараа дү-жылгал турар эш Балчыма, сноп баглап турар Мага олар база хүн норманын үргүлчү ажык күөседип, эни ажилдап турарлар. Эш Сундуй-ун бригадалы август 12-ге чедир күрүнеге 3 тонна тарааны дужаа-ган болгаш ам 7 тонна тарааны бастырып арыглап алган, күрүнеге дужаары-биле белеткел: турар.

Эш Арапчор баштаан ийн дугаар бригадала үстүндө бригадала-биле кайы-даа талазы-биле ден күштүк хирезинде чүгө 11 гектар тараа ажаап алган болгаш ук бригадалың ажилдап турарыннын темпизин дыка оожум болуп турар.

А. ДАРЖАН.

Дүжүт ажаап алышкынын дүргедедир

САРЫГ-БУЛУҢ. (Телефон-биле). Эрэин районун «Кызыл сылдыс», «Сталинск орук» болгаш «Чаа орук» колхозтары август 7-ден эге-лел тарааларын бышканнап кезип кирипкен. Ол үш колхозтарын тараа шөлдеринде тараа кезер 4 ма-шиналык, 68 хол кадырылгы 108 кижжи ажилдап турар.

Олар август 10-га чедир 25 гек-тар черин тараазын ажаап алган. МТС-тин «Сталинск» — 6» деп ком-байны Доозуунунда колхозтарын тарааларын ажаап алыры-биле ынаар чорупкан. Ол ышкаш колхоз-тарын дүжүт ажаап алырынга ду-залажыры-биле район төвүндө 50 кижжи база тус-тус колхозтарже үнүпкен.

О. ООЛАК.

Ажылдын темпизин күштелдирер

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон биле). Чаа-Хөл районун колхозтары август 10-га чедир 110 гектар черин тараазын ажаап алган. Оон иштинде Кызыл-Даг суммузунда «Бурунгаар» колхоз 38 гектар кызыл-тасты, ына-чаарга Ленин, Сталин болгаш Мо-лотов аттыг колхозтар 15—15 гек-тар кызыл-тасты ажаап алган.

Районун чеди колхозтарынын дүжүт ажаап алышкынын тараа кезер 13 машиналык, 86 хол кад-дырылгы 420 кижжи ажилдап турар. Олар дүжүт ажаап алышкынын кыска хуусаа иштинде чидирг чок чорудар дээш бешик көдүр-үшкүнүң болгаш организаастыг ажилдап турарлар.

Сталин аттыг колхоз август 10-да күрүнеге 18,3 центнер тарааны дужааган. «Бурунгаар» колхоз алды гектар тарааны бастырып алган, оон ам күрүнеге дужаары-биле Желеткеп турар. Молотов аттыг колхоз күрүнеге дужаар тараазын аты молотилказы-биле бастырып турар.

Ындыг болза-даа дүжүт ажаап алышкынын темпизин районда нитизин-биле оожум чоруп турар чорукту эткеш, бо чугула кампания ажилды кыска хуусаа иштинде бедик шынарлыг доозар чорук негетинип турар.

А. ШААЛЫ.

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг илерин „Иениң алдары“ орденнер-биле болгаш „Иениң медали“ деп медальдер-биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун чарлыгы

(Төвчүзү. Эгези № 160, 161 солуннарда).

Беш уругларны төрөөн болгаш кижизиктен илерин „Иениң медали“ деп медальдиң II чергези-биле

1. Ангырбан Тиртык Туктуг-Бора — ВКП(б) Кызыл райкомунун ажилдакчызы.
2. Байыртты Сат Дучумейовна — Чаа-Хөл районун Хереме сумузу-нда өг-бүле ээзи.
3. Байкара Сарыг-Кыс Кежего-ва — Бий-Хем районда «Май 1» колхозтун колхозчузу.
4. Балчий-оол Хопеек Шырапо-на — Кызыл районун школа баы-кызы.
5. Благинина Парасковья Лазе-рева — Танды районда «Глама ре-волюции» колхозтун колхозчузу.
6. Вильхс Анна Васильевна — Чадаана хоорайда өг-бүле ээзи.
7. Дашкевич Акулина Ивановна — Танды районун Бай-Хаак суурда өг-бүле ээзи.
8. Донгак Дараа Сүрүмейовна — Сүт-Хөл районда «Сталинск орук» колхозтун колхозчузу.
9. Донгак Дывестей Божагысо-ва — Сүт-Хөл районда Жамсы аттыг колхозтун колхозчузу.
10. Даржаа Уйнукупан Копула — Бий-Хем районда «Май 1» колхоз-тун колхозчузу.
11. Иванова Анастасия Харламо-ва — Тере-Хөл районун Чыргала-нды суурда өг-бүле ээзи.
12. Кара-Сал Чысымаа Даглае-ва — Чөөн-Хемчик районун Хайра-кан суммузунда өг-бүле ээзи.
13. Карлова Евдокия Савелье-ва — Танды районун Бай-Хаак суурда өг-бүле ээзи.
14. Кужугет Калданмай Кош-Ку-лак — Барын-Хемчик район Кы-зыл-Мажалык суурда өг-бүле ээзи.
15. Кужугет Сенден Хөөркүй-оол — Барын-Хемчик районда «Кызыл сылдыс» колхозтун колхоз-чузу.
16. Кузьменко Ася Сергеевна — Чадаана хоорайда өг-бүле ээзи.
17. Куулар Соколбай Чымба — Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтун колхозчузу.
18. Маады Натпит Кежик — Ба-рын-Хемчик районун Кызыл-Ма-жалык суурда өг-бүле ээзи.
19. Маады Ханы Чыгыровна — Кызыл районда «Чербы» колхозтун колхозчузу.
20. Македонова Барвара Степа-новна — Танды районун райпо ажилдакчызы.
21. Максимова Ирина Колестрать-евна — Танды районун Балгазын суурда өг-бүле ээзи.
22. Максимова Мария Павловна — Тере-Хөл районун школа ажилдак-чызы.
23. Монгуш Бүдүкпен Кежикейо-ва — Чөөн-Хемчик районда «Крас-ный пахарь» колхозтун колхозчузу.
24. Монгуш Докпак Даржаева — Барын-Хемчик районда «Ком-сомол 30 чыл ою» колхозтун колхоз-чузу.
25. Монгуш Ламажап Самбынов-на — Чөөн-Хемчик районун Ийме су-музунда өг-бүле ээзи.
26. Монгуш Мандарый Дондуков-на — Чөөн-Хемчик районда «Крас-ный пахарь» колхозтун колхозчузу.
27. Монгуш Нортуп Устун-Нама — Барын-Хемчик районун Кызыл-Тайга суммузунда өг-бүле ээзи.
28. Монгуш Хандыжап Дамбаа — Барын-Хемчик районда «Кызыл сылдыс» колхозтун колхозчузу.
29. Монгуш Чижы Сарыг-оол — Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтун колхозчузу.
30. Монгуш Чурга Байыровна — Сүт-Хөл районда Киров аттыг кол-хозтун колхозчузу.
31. Ондар Барымаа Малчыков-на — Сүт-Хөл районда Жланов ат-тыг колхозтун колхозчузу.
32. Ондар Дөтле Ажайовна — Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтун колхозчузу.
33. Ондар Кензиг Эмүсөнова — Сүт-Хөл районда Киров аттыг кол-хозтун колхозчузу.
34. Ондар Мыртык-оол Күдержи-ковна — Сүт-Хөл районда Жланов ат-тыг колхозтун колхозчузу.
35. Ондар Чапты Мөртүкейов-на — Чөөн-Хемчик районда Ленин аттыг колхозтун колхозчузу.
36. Ондар Чылбар Кажыкпаюво-ва — Сүт-Хөл районда Жланов ат-тыг колхозтун колхозчузу.
37. Ооржак Эшкүсар Чамбал-оол — Чөөн-Хемчик районда «Ок-тябрь 30 чыл ою» колхозтун колхоз-чузу.
38. Ооржак Серен Дайлак — Чөөн-Хемчик районда Баян-Тала су-музунда өг-бүле ээзи.
39. Отева Соломея Тарасовна — Танды районда «Заготзерно» кон-торазынын ажилдакчызы.
40. Оюн Балчий Давыановна — Танды районун Успенка суурда өг-бүле ээзи.
41. Оюн Долума Дембиреовна —
42. Оюн Сюванмай Мөндүкпено-ва — Танды районун Кочетов суурда өг-бүле ээзи.
43. Оюн Төгерикпей Пүлчүновна — Танды районда «Кызыл партизан» колхозтун колхозчузу.
44. Оюн Тонгурак Кара-Баштыг-овна — Танды районда Сталин ат-тыг колхозтун колхозчузу.
45. Оюн Туударый Каракпанов-на — Танды районда «Красный партизан» колхозтун колхозчузу.
46. Оюн Чыртайка Часыгбайов-на — Танды районун Бай-Хаак суур-да өг-бүле ээзи.
47. Оюн Чыртайка Яевна — Тан-ды районда «Красный партизан» колхозтун колхозчузу.
48. Павлушкина Галина Павлов-на — Танды район Бай-Хаак суурда өг-бүле ээзи.
49. Помазкина Наталья Евгра-фовна — Чөөн-Хемчик райпо ажил-дакчызы.
50. Салчак Даваакай Хереди — Чөөн-Хемчик районун Хөндөргей су-музунда өг-бүле ээзи.
51. Саражакова Матрёна Семено-ва — Танды районун Кочетов суурда өг-бүле ээзи.
52. Саранина Екатерина Никити-на — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
53. Сарыглар Айбаачы Халбын — Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтун колхозчузу.
54. Сарыглар Девилай Борбаш — Барын-Хемчик районда «Победа» колхозтун колхозчузу.
55. Сарыглар Каан Минчиер — Барын-Хемчик районда «Кызыл-сылдыс» колхозтун колхозчузу.
56. Сарыглар Чаш Боратан — Барын-Хемчик районда «Победа» колхозтун колхозчузу.
57. Сарыг-оол Кара-Кыс Чамбае-ва — Бий-Хем районда «Красный па-харь» колхозтун колхозчузу.
58. Сат Дугуржап Сочугашовна — Чөөн-Хемчик районда Ленин аттыг колхозтун колхозчузу.
59. Сат Куулай Сарбаовна — Чөөн-Хемчик районун Ийме суму-зунда өг-бүле ээзи.
60. Сат Мандарый Доржиева — Чөөн-Хемчик районда Сталин аттыг колхозтун колхозчузу.
61. Сат Мемей-оол Азырандыо-ва — Чөөн-Хемчик районун Хайра-кан суммузунда өг-бүле ээзи.
62. Седенова Мария Узун-Анчыо-ва — Танды районда Ленин аттыг колхозтун колхозчузу.
63. Серээ-Сюрүң Кара-Сал Лоп-саң — Чаа-Хөл районун Чаа-Хөл суурда өг-бүле ээзи.
64. Смирнова Зинаида Максимо-ва — Танды районда Калинин ат-тыг колхозтун колхозчузу.
65. Соломатовна Агнее Дмитрие-вна — Чадаана хоорайда өг-бүле ээзи.
66. Соян Сюр-Кара Лопсаң — Барын-Хемчик районун Кызыл-Тайга суммузунда өг-бүле ээзи.
67. Сырчина Наталья Матвеев-на — Танды районун Межегей суму-зунда өг-бүле ээзи.
68. Сюр-оол Алдын-Кыс Демир-оол — Барын-Хемчик районда «Победа» колхозтун колхозчузу.
69. Фирсова Евдокия Ивановна — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
70. Фунтикова Анисья Алексеев-на — Бий-Хем районун Устүү-Тар-лаг суммузунда өг-бүле ээзи.
71. Хавакпан Часкал Кыр-Баш-тыг — Чаа-Хөл районун Молотов аттыг колхозтун колхозчузу.
72. Хертек Көк Тиртык-оол — Барын-Хемчик районун Кызыл-Мажалык суурда өг-бүле ээзи.
73. Ховалыг Алдын-Херел Дамба-евна — Чөөн-Хемчик районун Хай-ракан суммузунда өг-бүле ээзи.
74. Ховалыг Седен Ажыовна — Сүт-Хөл районун Суг-Аксы суурда өг-бүле ээзи.

АКШ-тың Президентизи Г. Трумэн биле ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверниктиң БИЖИКТЕР СОЛУШКАНЫ

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун РЕЗОЛЮЦИЯЗЫ

АКШ-тың президентизи дээрги Трумэнниң бижин болгаш Американың Катышкан Штаттарының конгрессиниң резолюциязын ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Н.М. Шверникке дамчыдып бээрин дилээн АКШ-тың элчини дээрги Кертин нотазын бо чылдың июль 7-де ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозу алган. Август 6-да ССРЭ-ниң Дээди Со-

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверникке АКШ-тың Президентизи дээрги Трумэнниң бижии

Мындаагылар Силер, Катышкан Штаттарының конгрессиниң бадылап үндүргөн резолюциязын, оон үндүрүшканы Силерниң чыңаанар Совет Эвилелиниң улустарынагы дыйнадып көрүп деп дилег-биле кады Силерге чорудуп бээр үндүрүш болдум.

Ук резолюция болза, америк улустун делегейин бугу улустарынагы найралынын болгаш эки сеткилин илерээшкени болуп, а ол ышкаш база чөптүг болгаш үр тайбынны чедип алыр дээш, бодунда бар бугу-ле чүдүрүш америк чазактын кылар дээн күзелин шыйып турар.

Катышкан Штаттарының күөсөкчи эрге-чагыргазынын баштыкы кижии болгаш, мен ук резолюцияны алап-ла чүүлдүгүр деп көрүп тур мен. Ук резолюцияда илерээн сеткил Катышкан Штаттарының сорулгаларын болгаш бодалдарын эң экизи-биле билип алырынга дузалаар боор деп ылап-ла идегившаан, мен совет улуска бодумунун хуу бижинини анаа катыштырдым.

вeдиниң Президиуму тускай резолюцияны хүлээп алган. ССРЭ-ниң Вашингтонда элчин чери ук резолюцияны ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверниктиң АКШ-тың президентизи дээрги Трумэнниң адынга чоруткан хары бижии-биле кады чогуур черинге дамчыдып берип көрүндү деп дилег-биле АКШ-тың Куруне департаментининге ол-ла хүн чорудуп берген.

АКШ-тың президентизи дээрги Трумэнниң бижин болгаш АКШ-тын конгрессиниң резолюциязын, а ол ышкаш база ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверниктиң ук бижикке харызын болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун август 6-дагы резолюциязын алаанда парлап үндүргөн.

Улустар аразынагы идеяларны болгаш информацияны найралдык-биле солчурунга моондактар туруп турда, күрүнелер аразынагы тускай дипломаттыг чугаалажышкынар черле элээн үрe-түннел чок болурдур деп чүвени сөөлгү каш чылдын карааданчыг түннели күргүскөн.

Бүгү делегейге тайбын турар деп эң иди дегел болза, кижии бүрүзүнүн чүрээде ханызы-биле шыгжа-тынган тайбынче болгаш акы-думалышкы чорукче чүткүлдө туруп турар. Ынчалзажок, араалажып-харылажырынын чогуур оруктары чок улустар идегелини болгаш найралдын үндөзүнүн тургузар ужурулундун бот-боттары билчир чорукту чедип ап шыдаас болгай. Улустар аразынын кызыгаарларын дамчытыр калбаа-биле, хостуу-биле болгаш ажык-биле араалажып-харылажырын болдурбаан шаанда, бис дайынның потенциалдыг чылдагааннары болуп турар каразы болгаш коргар сеткилди кажанда-даа узуктап ап шыдаас болза.

Дайынның хай-халавын болгаш

ядарал-түрегелини бистин ийи чурттарын улустары боттарынын дуржулгазында билерлер. Олар кижитерелгетинин төөгүзүндө эңне халаптыг чепсектин дузазы-биле чорутунар келир үдеги дайынның дугайы бодаар-даа хөөн чоктар. Улустарын тайбынче чүткүлдү болдурар бугу-ле эки аргаларны ажыглаары чогуур чазактарнын баштыкнары болуп турар бистериниң ыдыктыг хүлээлгевис болур. Тайбын кажан чонун холунда турда, ыңчаарда эңне идегелди болур болгаш ыңчангаш ук тайбынны чонуну холуга шилчидип бээр дээш, бугу-ле аргаларын кылып, бодуустун сорулгаларын бис ыңчап чедип ап болур бис.

Бир эвес бис америк улустун болгаш америк чазактын тайбын сорулгаларын совет улуска таныштырар болузуса, дайын болбас боор деп бодап тур мен.

Америк конгрессиниң бадылап үндүргөн резолюциязынын сөзүн совет улуска дамчыдып бээрин күзээр боор силер деп бүзүредим.

Гарри С. ТРУМЭН.

АКШ-тың Сенадының болгаш Төлээкчилер Палатазының катышкан резолюциязы

Америк улустун амгы-даа үеде болгаш черле кезээде-даа сорулгазы чөптүг болгаш үр тайбын болуп турар болганда; база

бистин улустун ханы күзели болза, кижиниң ат-алдарын камгалаар дээш база оон амдырап турарынын ужур-утказын берип турар моральдин принциптерин сагыр дээш, өске бугу улустар-биле дем катыжары болгаш турар болганда; база

ыңчангаш Катышкан Штаттар ону бадыткаар дээш, атомнуг энергияны берип турары бугу-ле чагай чүүлдериң үлөжирин сүмөдөп, а оон орунуга, ук атомнуг энергияның даладып болуру хоралыг чорукка удуру чүгө магадаылашкынын негеп турар болганда; база

«Катышкан Наияларны чепсекти күштер-биле Уставта көрдүнгенин өзүгаар хандырар талазы-биле дугуржулгаларына, а ол ышкаш массалыг узуткаашкынын чепсээнге бугу-нитизиниң контролон тургузар дугайында дугуржулгаларны чедип алырынга, ук дугуржулгаларны күөсөдип турар чурттары ук дугуржулгаларны үрөп турар болгаш оларны ооп кааптарын орадажып турар чурттардан камгалаарынын чогуур магадаылашкынын тургузуп тургаш, боо-чепсеглээшкенин чепсекти күштер-биле кады бугу-нитизи-биле таарыштырарын болгаш кызыра-

рын чедип алырынга бугу-ле күженишкенин салгыры үргүлчүлээр сорулгалыг дүрүмде илерээн политиказын конгресс база катап бадыткап турар болганда; база

дайындан хөлчөк качгыдап когаран болгаш ядарап-түрөп турар улустарга бистин чуртувус бодунуң бай-байлаан дузалап турар болганда; база

бүгү хостуг улустарга кыжанып турар халаптыг айыл болза, боо-чепсеглээшкенин калбак программазын ботандырарыне Катышкан Штаттары албадап турар болганда; база

бис хөөн-тура чок боо-чепсегленип, боттарыныкы энергиянысты тайбын сорулгага турсаадырын күзөп турар болганын: ыңчангаш

Катышкан Штаттарының конгрессиниң америк улустун өске бугу улустар-биле төөгүлдү болгаш доктаамал найралын бадыткап тур деп төлээкчилер палатазы (сенаттын чөпшээрели-биле) моон-биле шийтирлевишаан, меделгери болза,

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң улустарында америк улусту аңгылап турар болгаш өске бугу улустар-биле найралдыг чурттаар база бугу кижитерелгетиниң акы-думалышкы идеяларын хөгжүдөр дээш оларның-биле кады ажылаар деп

америк улустун күзелин совет улусту билип алырын болдурбайн турар кылмаал моондактарны америк улус ханызы-биле караадап тур; база

совет чазак ол кылмаал моондактарны узуктап тургаш, бистин улустарынын аразынагы информацияны хостуу-биле солчурун оон-биле шийтирлеп, тайбынниң херзеге дем кадып шыдаар ийик деп америк улус санап тур; база

америк улус болгаш оон чазаса Совет Эвилели-биле дайынны-даа, ыңдыг дайынны халаптыг уруктарында да күзөвей турар; база

бодунуң хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун камгалаар деп америк улус кадык-шынгы шийтирлиг-даа болза, Катышкан Штаттарың чазаса биле Совет чазактын аразында чөрүлдээрин шийтирлээринче уланган ак-сеткилди бугу күженишкенине байыр чедип турар болгаш ук күженишкенин найралынга кады ажылдаарыне Совет Эвилелиниң улустарын чалап тур; база

бо резолюциянын ужур-утказын Совет Эвилелиниң улустарынагы таныштырар деп Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң чазанга дыйнадырын Катышкан Штаттарының президентизинден конгресс дилеп тур.

АКШ-тың Президентизи дээрги Трумэнге ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверниктиң харызы

Мындаагылар Силер, 1951 чылдын июль 7-деги Силерниң бижиниң болгаш АКШ-тың конгрессиниң анаа кошкан резолюциянын алганмы бадыткаар база Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Совединиң Президиумунун резолюциязын Силерге чорудуп бээр үндүрүш болдум.

Ук резолюция болза, Совет Эвилелиниң улустарынын бугу делегейин улустарынагы ылап найралынын сеткилин илередип турар. Быжыг тайбынны тургузар болгаш чаа дайынның болур айылын чайладыр талазы-биле совет улус бичии-даа хажыш дивел деп чүвени ук резолюция чугаалап турар.

Америк улус база дайын күзөвейн турар деп чүвеге совет улустун чигин Зарымдаагы чок. Ынчалзажок, делегейин чаа дайынны кыпсырын орадажып турар күштерин чамдык күрүнелерде барын совет улус эки билер. Ынчаарга кезек бөлүктөр боттарынын байырын чаа дайында көрүп турарлар болгай.

Бир эвес улустар тайбынны камгалап алырынын херзэн боттарынын холунга алгаш, дайынга сомуругалды болгаш улустарын чаа дайынче хаяра тударын орадажып турар күштериниң димезинишкенин сыйгалап илеретпешаан, тайбынны херзээ дээш тукулунга чедир туржур болза, дайын черле болбас деп Совет Эвилелиниң улустары ыңчаар санап турар.

Кижилерин хэй кезинин чүрээде тайбынче болгаш акы-думалыш-

кы чорукче чүткүл туруп турар дээр дугайында силерниң чүүлдөрү-биле мен катыжар-дыр мен. Ынчангаш, тайбынны деткирия сөс кырында эвес, а херек кырында орадажып турар чазактар боттарынын улустарынын тайбын чүткүлдери бугу тала-биле деткип мактаар ужурулду.

Тайбын дээш демисежир турар совет кижилериниң күженишкенин өске чурттарынын улустарынын күженишкенин-биле катыштырар дээш, совет чазак бугу хемчеглери ап турар. Кандыг-даа чурттуң тайбын талазы-биле төлээлери совет чазак күзөлдүн-биле хүлээп ап, өске чурттарынын улустары-биле совет кижилерин араалажып-харылажырынга бугу-ле аргалар-биле идиг болуп, ол орукка кандыг-даа моондактарны салбайн турар.

Силерниң бижиндерде чугаалатынган улустарынын аразында чоокшулажылга болза, улустар аразынагы дең эрге үндөзлөнгө политик, эконо болгаш культу харылажышкынын хөгжүлдөзүн бодап турар деп чүве чигиниң чок-тур. Ол орукка эң чугула базым болза, америк эрге-чагыргаларынын талазында Совет Эвилелин аңгылай көөр чорукту узуктаары болур ужурул деп чүве база чигиниң чок.

Тайбынга ынакшылдыг бугу улустарын хүлээлгези болза, дайынны болдурбазынын болгаш тайбынны камгалап алырынын политиказын хажык чок чорударында, боо-чепсекти эңдере бүүдүрүп үндүрер болтурбазында, боо-чепсеглээшкенин

кызырарын болгаш атомнуг чепсекти хоругдаларын, ук хоругдалдын күөсөлдөзүн хынаарын чедип алырында болгаш беш күрүнелериниң тайбынны быжыглаар талазы-биле Пактызын чарарынга дем кадардым.

Ындыг Пактыны чарары совет-америк харылажалары экижидерини херзеге болгаш улустар аразында дайынны быжыглаарынын херзеге канчаар-даа аажок чугула ужур-дузалыг болур ийик. Ынамы Пакт болза, тайбынны камгалап алырынга бугу улустарын бүүрүлдү көдүрүп, оон-биле кады боо-чепсеглээшкенин кызырарынын аразын берип, бугу аар-човулааны улустарын экинде дүүжүп турар шериг чарыгдаларын чигедир ийик.

Айтынган хемчеглери америк улус ботандырар дие, тайбынны херзэн хажык чок камгалап турар совет улустун талазында бүрү деткишкенин кезээде тывар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун резолюциязынын сөзү америк улуска дыйнадынган турар боор деп бүзүредим.

Мээн байымын болгаш Совет Эвилелиниң улустарынын чагай күзелин америк улуска дамчыдарынын бо таварылганы ажылап диледим.

Николай ШВЕРНИК, Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы. Москва, 1951 ч. август 6.

АКШ-тың президентизи дээрги Трумэнниң бо чылдың июль 7-деги бижии-биле кады дамчытынган Американың Катышкан Штаттарынын сенаттын болгаш төлээкчилер палатазынын бадылап үндүргени катышкан резолюция-биле таныжып көргөш, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ийи палатазының — Эвилелиниң Совединиң болгаш Националдар Совединиң ажылын катыштырып турар Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Совединиң Президиуму дараазында чүүлдү меделгэр херек деп санап тур.

1. Совет Эвилелиниң улустарынын тайбынче күзөл-соруун илеретпешаан, Совет чазак тайбынны быжыгларын болгаш күрүнелер аразынагы найралдыг харылажаларын тургузарынын политиказын хажык чокка чорудуп турар. Совет күрүнени тургустунары билек, 1917 чылдын ноябрь 8-те Советтериниң 2-ги съездиниң бадылап үндүргени тайбын дугайында Декрет ук политиканын эгезин салган. Тайбынны болгаш улустар аразынагы найралдыг харылажаларын быжыглаарынын уланган Совет Эвилелиниң даштыкы политиказы ол үелен бээр-ле өскөрлүк чок артып келген.

Делегейин ийги дайыннын соонда, эвилелдериниң катышкан күженишкенин түннелинде агрессорлар чылча шаптырып, агресси күрүнелер чепсээн дүүжүртүп, тайбынны камгалаар болгаш чаа агрессинын үнүп кээрин болдурбас сорулгалыг бугу-делегей организациянын тургузунганда, быжыг тайбынны тургузарынагы байдалдар тургустунган. Совет чазак боо-чепсеглээшкенин бугу-нитизи-биле кызырар-дыр деп, ылангыч атомнуг энергияны дайын сорулгаларына бүүдүрүп үндүрер болгаш ажылаары хоругуру деп санадап, улустар аразынагы айыл чок чорукту быжыглаарынын инициативазын бодунга алган деп чүве билдингир болгай. Тайбынның херзэн хажык чок камгалавышаан, база чаа дайынны болдурбас дээн улустарын чайгылыш чок шийтирлини илеретпешаан. Совет чазак Американың Катышкан Штаттары, Великобритания, Кыдат, Франция болгаш Совет Эвилели улустар аразында дайынны болгаш айыл чок чорукту деткир сорулга-биле боттарынын күженишкенин катыштырып, боттарынын аразынагы Тайбынны Пактызын чарарынар деп ийи катап санадаан. Совет чазактын ол инициативазын бугу делегейин тайбынга ынакшылдыг улустары изин-биле деткээ болгаш чүүлдүгүр деп көргөн. Беш күрүнелериниң аразынагы Тайбынның Пактызын чарар дугайында Совет чазактын санааны АКШ-тың чазак кандыг тайбынга ынакшылдыг чылдагааннарын журунда хүлээп албайн турарыл деп чүве совет улуска билдинмес болуп турар.

Корега дайын чорудушкуннарын үнүп келгенин болгаш Американың Катышкан Штаттарынын Корега боо-чепсектиг ажык интервенциянын соонда Совет Эвилелин корей чөрүлдээшкени тайбын арта-биле шийтирлээр-дир деп кеш удаа санадап келген. Сөөлгү үеде Совет Эвилели Корега хан төгүүшкүнү соксадыр-дыр деп база катап санадаан, ыңчаарга ол санаа Корега тайбынчыдыгынын тургузарынын болгаш дайын чорудулгаларын соксадырынын дугайында чугаалажышкынарны болдурган.

Совет Эвилелиниң тайбын политиказы дайын кыпсыр күзөлдүгүр аңгылар болгаш бөлүктөр чок совет чурттуң улустарынын бүрүн болгаш чугаажок деткишкенинде дайын турар. Совет Эвилелинде кандыг-даа агресси планнар чок, Совет Эвилели кандыг-даа чурттага болгаш кандыг-даа улустарга кыжанымайн турар. Совет Эвилелиниң чепсекти күштери кайда-даа дайын чорутпайн турар болгаш кандыг-даа дайын чорудулгаларында кирешпейн турар. Совет Эвилелиниң улустары тайбын тургузушкунун сорулгалаларын күөсөлдү дээш ажылап турар. Совет күрүнө суг бүүжү-биле ажылаар канчаар-даа аажок улуг чаа электри станцияларынын болгаш сугтарылга системаларынын тудуу калбартып, чурттуң чурттагыч чонуну амдыраа денденин улам ыңай хажык чок бедидериниң байдалдарын тургузуп турар.

2. Совет Эвилелиниң улустарында америк улусту аңгылап турар «кылмаал моондактарны» америк улус ханызы-биле караадап турар деп АКШ-тың сенаттын болгаш төлээкчилер палатазынын резолюциясында ыңчап меделеп турардыр.

Совет Эвилелиниң даштыкы политиказы совет улустун өске улустар-

биле чоокшулажыры ышкаш, америк улус-биле чоокшулажырына кандыг-даа моондактар салбайн турар болгаш ук ийи улустарын аразынагы ажыл-агынын, садынның болгаш найралдыг харылажаларын тургузарынагы кандыг-даа шаптыктар чедирбейн турар.

Ынчалзажок, Американың Катышкан Штаттарынын эрге-чагырга органнынын чорудуп турары даштыкы политиканы база ыңдыг деп чугаалап болбас. Ол дугайын совет культураның ажылдакчыларынын АКШ-ка баарынын чөпшээрелдерин америк эрге-чагыргаларынын талазында үргүлдү бербес ийикке азы АКШ-ка баарынын чөпшээрелин дүрүм өзүгаар алгаш, анаа чедер берген кижилерин оортан деаир үлүр чорудуп турарынын чүгө ыңдыг фактылары херечилеп турар эвес, харын Совет Эвилелин АКШ-тын чазанын аңгылай көрүп турарынын өске-даа хемчеглери база херечилеп турар. Ол чүүлдери, чижээлээрге, дараазында фактылар бадыткап турар.

а) Улуг эвес септелге кылып алыры-биле болгаш суг кудуп алыры-биле Сент-Томаска чедер берген «Трепанг» болгаш «Перламутр» деп ийи балыкчы совет судноларынын экипажтары эрикче үндүрбес деп дужаалды Вергин ортулуктарда иммигрант америк эрге-чагыргалар 1949 чылдын декабрьде кандыг-даа чылдаган чок үндүргөн болгай.

б) 1950 чылдын июльде «Краснодар» деп совет пароходту америк эрге-чагыргалар Балтимор деп портка бүрүнү-биле үкөн-чиндээнер, ыңчаарга ол үкөн-чиндешкенин соонда полицейи агентилер улустар аразынын нитизи-биле хүлээп алдынган эргелерин үрөп, ук судно далайже үнгүжө дээр оон кырынга артып калганар болгай.

в) Совет Эвилелиниң күрүнө өңчүзү болуп турар «Россия» деп совет судно Нью-Йоркка чедер бээр, америк эрге-чагыргалар ук пароходту ийи пассажирлериниң эт-хөргөңгизин туудуп алыр улус бис дикип алгаш, 1948 чылдын март 18-те ук суднону боттарынын кара-туразы-биле туудуп хоругдааннар болгай.

г) АКШ-тын культура болгаш эртем ажылдакчыларынын тайбын камгалалынын конгрессинге олуржуп турган совет төлээкчилериниң Нью-Йоркта иммигрант эрге-чагыргалар 1949 чылдын мартта бир неделенин иштинде Катышкан Штаттардан үнүп чорунар деп, бир эвес ук айтышкыны күөсөлтөс болунарза, административтиг хемчеглер алыр бис суг-суг деп кыжаныннар болгай.

д) 1950 чылдын октябрьде Нью-Йоркта Брумма деп аэропортка ийи совет дипломат чарылгычлары, оларнын паспорттарында америк дипломат визалар бар турбуже-ле, туудуп хоруглаан болгай.

е) 1951 чылдын мартта садыг департаментиниң эртем-техниктиг литератураны Совет Эвилелинче каайлы чокка, чингелделик экспорттарынын дугайында чөпшээрели күш чок болдурар дугайында дужаалды үндүргөн болгай.

ж) Сөөлгү хүннерде ССРЭ-ниң Катышкан Наиялар Организациясында Нью-Йоркта төлээ чериниң бажынын чанынга полициянын амдажыдылганы-биле ук төлээ чериниң өзүлдү ажалынагы шаптык кады турар болгаш оон ажылдакчыларынын амы-тынынга айылдыг чүүлдөр кылып турар ыңдыг бөлүк кылганнар чыгыш турар аларган болгай. Ук төлээ чериниң дипломаттыг эргелерин бир дугаар секретари А. С. Полянский август 2-де ол-ла төлээ чериниң бажында үнүп орда, кезек хулиганнар, полиция көрүп турда-ла, ол кижиче халдап, ыңыш-биле бажын орта кыкылааннар болгай.

з) Бо чылдын июнь 23-те, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверникке АКШ-тын конгрессиниң резолюциязын Американың Катышкан Штаттарынын президентизиниң чорудуп бээрине чедир чүгө каш-ла борбак хүннерин мурунда, Американың Катышкан Штаттарынын чазаса 1937 чылда ССРЭ биле АКШ-тын аразында чарлынган садыг дугуржулгазын күш чок болдурган болгай.

и) АКШ-тың эконо болгаш санхөө дузазы дээр дуза ап турар чурттага ук дузазы соксадыр бис деп кыжанып тургаш, Совет Эвилели-биле болгаш улус демократиязынын чурттары-биле садыглажырын херек кырында соксадыр негеп турар дүрүмү конгресс бо чылдын июнь 2-де хүлээп алган болгай.

Ук дүрүмү өзүгаар бо чылдын июнь 7-де парлаынган хоругдаларынын данызыларды улустар аразынын садыглажышында саарып турар барык бугу барааннар чыгып кырып болгай.

к) Августун 2-де, ССРЭ-ниң Дээди Совединге АКШ-тын конгрессиниң резолюциязынын соонда безин, ук конгрессиниң төлээкчилер палатазы Совет Эвилели-биле болгаш Совет Эвилели-биле найралдыг туруп турар чурттар-биле садыглажырын хоругууче уланган хемчеглери стратегтиг материалдарны дашкаар үндүрерин болдурбас деп сыла-даг-биле баш-бурунгар көрүп турар чаа дүрүмү бадылап үндүргөн болгай.

Садыг талазы-биле үстүндө айтынган аңгылай көөрүнүн хемчеглери ССРЭ биле АКШ-тын аразында бараан солчуушкунуну 1946 чылдан бээр, сөөлгү беш чылдарын дургузунда алдыдан амыг катап кызырлырынга болгаш амырнай чөгөнчиг денелге чедирген болгай.

Ынчангаш, ол бугу фактылар болза, Американың Катышкан Штаттарынын эрге-чагырга органнын ССРЭ-ни аңгылай көөрүнүн политиказын чорудуп, совет болгаш америк улустарынын хостуу-биле харылажырын шаптыктап турар болгаш бистин чурттарыны бот-боттарынан аңгылап турар кылмаал моондактарны тургузуп турар-дыр деп чүвени херечилеп турар.

Ийи чурттарынын улустарынын аразында моондактарны узуктаарынын эргежок чугулазынын дугайын чугаалап турар АКШ-тын конгрессиниң резолюциясында чүүлдө америк эрге-чагыргаларын үстүндө үлгөдип турар чүүлдери канчап дүүштүрерил ам деп чөптүг айтырыг оон үнүп кээр апаар-дыр.

Америк улус, өске бугу улустар ышкаш база-ла, дайын күзөвейн турар деп чүвээ совет улус чигинмес. Ынчалзажок, тайбынны болгаш дайынны айтырлыгларын кезээде-ле чон боду шийтирлевейн турар деп төөгү көргүзүп турар болгай. Американы Катышкан Штаттарынын чазанын дыка хэй харысалгалыг төлээкчилериниң, а ол ышкаш АКШ-тын конгрессиниң кежигүнериниң меделелдеринде ССРЭ-ниң улустарынагы удуу агресси дайынны кыпсырычче, тайбын чонну массады-биле узуктаарынын чепсээн дереглээринче дорт кыйгыраттар-даа бар болгай. Чүгө тайбынны эрге-ажыктары-биле эвес, харын кижиниң сеткил-моралдиниң бөдүүн негелделери-биле чөрүшкөк ыңдыг меделелдер Катышкан Штаттарынын конгрессиниң талазында бурду-шавышкынын алыр ужурул турган.

3. Американың Катышкан Штаттарынын чазаса ССРЭ-ге удуу уланган ийи Совет Социалистиг Штаттарынын ийи Совет Эвилелин тургузарынын инициатору болган. АКШ-тын чазаса ССРЭ-ниң кызыгаарларынче ноок өске чурттарын девискээрлеринде шериг баазаларынын калбак четки-зини тургузуп, бодунга албай хүлээлгелерин үрөп, Барыын Германияны катап боо-чепсеглел, япон милитаризмини катап тургузуп турар. Оон-биле кады, Американың Катышкан Штаттарында эңдере боо-чепсегленишкенин канчаар-даа аажок улуу программазы боттанып турар.

Тайбынны болгаш улустар аразынагы айыл чок чорукту быжыглаарыне уланган Совет чазактын бугу саналдары АКШ-тын чазаса кезээде хүлээвейн келген. Чижээ, беш күрүнелериниң аразынагы Тайбынның Пактызын чарар дугайында, атомнуг чепсекти хоругуру дугайында болгаш ук хоругдалдын канчаар күөсөлтөзүнүн турарынын дугайында, а ол ышкаш боо-чепсеглээшкенин болгаш чепсекти күштерин кызырарынын дугайында дугуржулга мынчага дээр чедип алдынаан. Атомнуг энергияны ам тайбын сорулгаларга ажылаарынын оруу ажытынган дээр бодал конгрессиниң резолюциясында бар-дыр. Ынчаарга, чүгө атомнуг чепсекти хораанынын соонда атомнуг энергияны шынап-ла тайбын сорулгаларга, улустарын чагай чорунга ажылап болур деп чүве чигиниң чок.

Американың Катышкан Штаттарынын чазанын политиказы болгаш кылгылары америк улустун тайбынга ынакшылдыг чүткүлү-биле дүүшпейн турары ышкаш, тайбынны камгалап алырынын дугайында оон бодунуң сөс кырында декларациялары-биле база дүүшпейн турар болгаш Катышкан Штаттарга Совет Эвилелиниң талазында чүү-даа кыжанымайн турган болгаш кыжаны-

АКШ-тын Президентини Г. Трумэн биле ССРЭ-нин Дээди Сөвединиң Президиумунуң Даргазы Н. М. Шверниктин БИЖИКТЕР СОЛУШКАНЫ

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунуң резолюциязының төнчүзү

(Эгези 2-ги арында).

Майн турар болза-даа, Совет Эвилели биле Катышкан Штаттарның харылдаанын улам ыңай баксырадып турар деп чүвени совет улус хүн бүр көрүп турар.

4. Ынчаарга, Катышкан Штаттарның конгрессиниң совет улуска чоруктан резолюциязын, Катышкан Штаттар биле Совет Эвилелиниң арасында найырадыг харылдаанын быжыглаарыча оң кыйгырын чүгле байырлап көрдөн башка чүү дээр боор. Ынчалзак, ССРЭ биле АКШ-тын арасында харылдаанын быжыглаарыча болгаш улустар арасында тайбынны быжыглаарынын херээнге дем кадарын кыйгырып турар сазын кырында кыйгырып, бир өвөс АКШ-тың чазанын ажилдээр, Американын Катышкан Штаттарының чазанын политиказы болгаш кылыгы оң-биле тулгажып

турар болза, чүгле ынчаарга эки түннелерни берип болур.

Ооң-биле кады, АКШ-тын конгресс Совет Эвилели-биле харылдаанын быжыктырып оруун дилеп турар бис деп меделеп турар болганда, уң конгрессиниң ыңдыг чүткүлү совет улустун тайбынга ынакшылыг чүткүлү-биле болгаш Совет Эвилелиниң тайбын политиказы-биле тааржып турар дээринге ол чазыпмейн барып болур.

Улустар арасында харылдаанын бүгү-ле адырларынга Совет Эвилелини аңгылай көр чорук бистиниң чурттарын боттары-биле эзулуг харылдаанын моондактап турар болганда, уң аңгылай көрүүшкүнү узуткаары ССРЭ биле АКШ-тын арасында харылдаанын быжыктырып оруунга чогуур базымарны бирезин болуп шыдаар ийик деп Дээди Советтин Президиуму санап тур.

Бистиниң чурттарын арасында харылдаанын быжыктырып болгаш тайбынны быжыктырып херээнге оон-даа чугула базым болза, тайбынны быжыктырып оралдажып турар өске-даа күрөөлөрини кагыжып кээп шыдаары беш күрөөлөриниң арасында Тайбынның Пактызын чарары болур ийик.

Тайбынны камгалап алырып оралдажып турар бүгү улустар ыңдыг Пактыны улуг ханыгышкын-биле хүлээп алыр деп чүвө Совет Социалистик Республикаларың Эвилелиниң Дээди Сөвединиң Президиуму чыңынмай турар.

Бо резолюцияны Американын Катышкан Штаттарының конгресси америк улуска дынадыр боор деп Дээди Советтин Президиуму идегеп тур.

1951 чылдың август 6.

(СЭТА).

Мал чеминиң белеткелин чоокку хуннерде доозар Малга хөй чем белеткээр

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районунуң колхозтары 1951—1952 чылдарың кыжынынга улур малга чем белеткээр талазы-биле багай эвөс ажылдап турар.

Район нитизи-биле август 7-ге чедир сизген белеткээриниң планын 74 хуу күүсеткен. Мал чеми белеткээриниң талазы-биле мурунакчы ажылдап турар колхозтар районда база бар. Сизген белеткээриниң планын Жаанов аттыг колхоз 102 хуу,

Калинин аттыг колхоз 100 хуу, «Коммунизмче орук» колхоз 100 хуу күүсеткен. Сизген белеткээриниң талазы-биле «Октябрь 30 чыл эю» колхоз багай ажылдап турар, ол колхоз сизген белеткээриниң планын чүгле 25 хуу күүседип турар.

Мал чеми белеткээриниң планын чоокку хуннер иштинде долдур болгаш ажыр күүседир чорук негетинип турар.

М. ДОРЖУДАЙ.

Силостаавыктын планын күүседип турар

Бин-Хем районунуң колхозтары нитиниң малынга шыктыг чемнер белеткелин элээн чедишкенин чорудуп турар.

Ленин аттыг колхоз (даргазы эш Цепелев) силос салышыкынын планын 160 хуу күүсеткен. «Кызыл сыйдыс» көдээ ажыл-агый артели (даргазы эш Мактар) 50 ажыг тонна силосту белеткээр, ыңчангаш оон

планын долдур күүседип алган. «Май 1» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары 132 тонна силосту салган.

Кочетов аттыг «Искра» колхозтар мал чемнериниң силостаавыктын планын долдур күүседиринге чыгап турар.

Л. ФЕДИНА.

Мал чеминиң белеткели

Чаа-Хөл районунуң Ак-Дуругда Ленин аттыг колхозтун сизген ажилында 2 бригадала 72 эр, херээжен колхозчулар ажылдап турар. Хол кадыры-биле болгаш машина-биле 477 тонна сизгенин кезип сарааттап алган.

Сизген ажилында эш Дыдый-оолдун бригадасы мурунакчы болгаш үлегерлиг болуп турар. Ында эштер Чамбал, Бини-оол, Данзын, Быйтын-

оол, Хавакпан, Амыртаа олар ажыл нормазын хун-бүрүде ажыр күүседип, кызымак ажылдап турар. Сизген кезилдезин доозар дээш бригадалар арасында социалистик чарышты салган болгаш шилчир кызыл тукут тургускан. Сизген ажаап алыр ажыл колхозтун ховуларында хайнышкынын-биле үргүдүлөвишаан.

М. ДАВАА.

Мурнакчы колхоз

Барын-Хемчик районунуң Аксы-Барлыкта улгатыр катышкан «Ленинчи орук» колхоз бо чылын нитиниң мал чемин белеткээр талазы-биле районунуң колхозтарында мурунакчы чоруп турар. Сизген кезилдезинде 112 кижилг ийи бригадала бар. Бригадалар июль 31-ге чедир 4242 центнер мал чеми белеткээр, оон иштинде 60 тонна силос салдыган, азы силос салыр планын дыка ажыр күүсеткен. Сизген кезип турар колхозчуларыни иштинден комсомолчу Бопуң-оол хол калышы-биле хун-бүрү нормазын 150—200 хуу күүседип турар. Ол ышкаш Дакпай-сол, Хөрткүй-оол болгаш өскелер-даа нормазын ажыр күүседип турар. Сизген кезилдезинде бригадаларда агитхуудустар үргүлчү үнүп турар.

О. ОЙДУПАА.

Школа септелгезинге идепкейлиг киришкен

Чөөн-Хемчик районунуң Ийме сумузуна эге школаның септелгезинге коммунист Пактаар-оол, Бүрбү олар беш хонук дургузунда идепкейлиг ажылдаан.

Олар 50 ажыг манзаларын халас

дилеп берген, ылангыя бир подвалды бүрүн кылып дооскан, школаның бир өрээлин малгаштап берген. Школа белеткелинге ада-иедер шак ыңчаар идепкейлиг киржир ужурауг.

К. БАЛДАН.

Сөзүн ээлеп турар

Кызылдың сапог даараар мастерская бо чылын куш-ажылдың будурумчелин элээн бедиткен. Бүгү ажылчылар социалистик чарыштын хүлээлгелерин алган. Бүдүрүлгө планын күүседир дээш сапог даараакчылары, мастерлер күженишкенин демиселди чорудуп турар.

Сапог даараар мастерская эртен кварталдарда болгаш ай санында бүдүрүлгө планын долдур болгаш ажыр күүседип келген. Мастерская июль айда бүдүрүлгө планын 118 хуу, оон иштинде эш Мямужийниң удуртканы сапог даараар цех бүдүрүлгө онаалгазын 125 хуу күүсеткен. Бүдүрүлгениң стахановчулары эштер Савин, Рошин, Сафорова, Волченко, Неволдина, Середкина, Соломонов болгаш оон-даа өскелер ажыл нормазын 125—150 хуу күүседип турарлар.

Бис боттарынының чедишкенин-ривисти түннөвишаан, ажылда чамдык четпестерни илередип, чайладырынын кемчелерин боттандырып турар бис. Хуу чагыгыларны чогуур хуусаазында күүсетпейн турар чүүлдер бисте бар. Сапогтарны, ботинкаларны септээрде үрей кылар таварылгалар турган. Чагыкчыларны культурулуг эзу-биле хандырар арга-кемчелер бисте ам-даа четпес. Ыңчангаш четпестерни чайладыр дээш бүдүрүлгениң партия, профсоюз органиациялары болгаш администрация чери олче кичээнгей уландырган.

И. МААДЫР-ООЛ.

Эки ажылдың түңнели

Бистин Чаа-Хөл районга район төвүн чаагайжыдар дугайында чугаалажышкыннар хөй удаа болуп тургулаан. Ону организастаарының харысалгазы районунуң тус-тус албан, организация черлериниң удуртур ажылдакчыларының кол камааржыры чугаажок.

Бо талазы-биле ажылга чайның таарымчалыг үезин районунуң харылаа конторазының коллективни (начальниги эш Хитров) чептүт ажылдаан. Чоокка чедир-ле харылаа конторазынын ажылдар чери конугу дапкыш турган.

Ам олар эрги бажынга кожа делгем, чаа бажыны тургусканнар. Албан чериниң турар чериниң девискээрин херимеп алганнар. Ол почта черин улам күлтүржүдүп кылган. Ыңчангаш, Чаа-Хөл райсвунуң харылаа конторазының Бажыны облыстың районнарының иштинде база бир эң дээр бажык болган.

Ол ышкаш район төвүн чаагайжыдарыңа РО МГБ, районунуң сугажыл-агыйның коллективтери эки киришкенер. Анык суурну улам чечектелдирер дээш бүгү коллективтер идепкейлиг ажылдаары чугула.

Х. КУНГАА.

Сүт-Хөл райпозунда четпестер

Сүт-Хөл райпозунун ажылында улуг четпестер бар. Район төвү Суг-Аксы суурда 3 магазинер бар, оларның ажылдар шактарың доктадып тургуспаан, ыңчангаш оларны салдыкчылары туралаа иштинде ажылдаар, туралаваанда ажылдавас чүүлдер бар.

Районун хлеб быжырап чери хлебти конугу багай кылдыр быжырып турар, ол ышкаш столоваяны ашы-чеминиң шынары четпес, столовая септелге чок болганындан оон ишти үргүлчү шыгып турар.

Чонну чугула херегелдиниң барааны-биле хандырар дугайында рз-по бичин-даа сагыш салбас, оон журунда шай, такпы, от дээш ышкаш херегелдиниң чугула бараанын улус Чадаанадан барып сандып ап турар. Бараан алыр дээш ырак сумулардан келген кижилерни үш-дөрт хонукта манаткаш, сөөлүндө бараан чок дээш курут чорудуп турар таварылгалар конугу хөй.

Районун үстүнде четпестериниң кол чылдагааны оон даргазының хүлээлгезин күүседип турар Комбунуң харысалга чок ажылдап турарында. Ол чүгле харысалга чок ажылдап турар эвөс, харын бодунуң албан хүлээлгезин амы-хуузуң херээнге ажылдап турар. Чамдыкта чаа барааннар районга чедип эгээрге, Комбу ону чүгө бодунуң таныш кижилеринге складтан оорлап сатырып турар чоруктар үргүлчү боор турар. Ол ышкаш бодунуң албан дужаалын ажылдап алгаш, чүгле боду хандыртынып турар, ыңчангаш өскелерин херегелдинче, ол чүгө негелде хомудалдарын бичин-даа сагыш салбас.

Районун хуучуларынын иделгени болгаш негелделерин күүсетпейн, районунуң ажыл-чорудулганы сандартакан Комбуну кемчег алыр болгаш Сүт-Хөл райпозунунуң ажылы сегидеринче хамаарышкан черлер кичээнгей салыр херек.

Д. ДОРЖУ.

Ээрбек суму Сөвединиң алды дугаар сессиязы

Кызылдың көдээ районунуң Ээрбек көдээ Сөвединиң алды дугаар сессиязы болуп эрткен.

Сессияга үш чүүл айтырыг чугаалашкан: 1. Сумуда бижик бөлгүмнериниң өрөдигезин. 2. «Бай-Булуң» колхозтун тудуг ажылы. 3. Суму Сөвединиң депутаттары хүлээлгезин канчаар күүседип турары.

Бир дугаар айтырыг дугайында школа башкызы А. Көк-оол илеткел кылган. Чыл эгезинде сумуга бижик өрөдириниң 7 бөлгүмнери тургускан. Анда 64 бижик бөлгөстөр өрөдирин-биле кирген турган. Ол кижилерден май 1-ге чедир чалгыс-кады кижини бижикти билер кылдыр өрөтпезин. «Бай-Булуң» колхозка тургускан бижик өрөдир бөлгүмнүң культуармейжизи Биче-оол, Эки-Оттугта турган бөлгүмнүң культуармейжизи Саарбай бодунуң хүндүлүг хүлээлгезин багай күүседип, бижик өрөдиргезин чорутпаан.

Чонун ортузунда бижикти билбес чорукту узуткаарыча суму Сөвединиң даргазы Дыртик-оол, партия эге организациязының секретари Көк-оол, «Бай-Булуң» колхозтун даргазы Астанин болгаш «ТАРН» 12 дугаар Улуг хуралы колхозтун даргазы Брюханов улуг кичээнгейни салбайн келгени илеткелди болгаш санал берген депутаттар шүгүмчүлөп, четпес чорукту узуткаар дугайында тодоргай саналдарын берген.

Оон-биле чергелештер бижикти билбес кижилерни бижикке өрөдир харакке школалыкчыларның идепкейлиг киржилгезин сессияга дем-

деглээн. Ылангыя школалык комсомолчулар Сувааты, Хертек бижик бөлгүмнүнү өрөдиргезин хун-бүрү чорудуп келген. Хертек 25 кижини, Суваата 10 кижини сентябрь 1-ге чедир бижикти эки билир кылдыр өрөдир деп хүлээлгезин ажылдап турар.

Сессиядан бижик өрөдиргезиниң шынарын бедик денгелеге чедирип, бижикти билбес чорукту бо чылын ыяаваыла узуткаар дугайында шиптирини үндүргөн.

Ийи дугаар айтырыг дугайында «Бай-Булуң» колхозтун даргазы Астанин илеткел кылган. Илеткелден болгаш санал берген депутаттарың саналындан илерезин болза, колхозта тудуг ажылы конугу четпес чоруп турар.

Колхоз бо чылын чуртталганың 20 бажынарын тудуң, ажылгалга кирер тургаш, ам бо үеде чүгле 1 бажын туткан. Тудугга херегелдер 900 кубометр ышыгы тайгада белеткээр. Оон сөөртүлгези оожум чоруп турар. Оон аңгыда колхозка нити чунар-бажын болгаш мал каялаанынын тудуунче хол делгезин.

Колхозка тууйбу кылыр чар турар онаалга күүсетинген, ам ажылдап турар. Тудуг бригадасында сөөлүг үеде 12 хире кижиле ажылдап турар. Ол чорук ыяаваыла тудугну бүрүн доозуп, ажылгалга киреринге улуг шаптыктыг болурун депутаттар чидин-биле шүгүмчүлөп. Ол ышкаш колхоз бантаар чериниң школа септелгезинче кичээнгей салбаанындан школаның септелгезиниң-мынчага чедир доозулбаанын сессияга шүгүмчүлөп.

Тудуг ажылыңче кичээнгейни салып, олче улуг күштү үндүрүп дугайында депутаттар саналдаан болгаш ажылды күштелдирип, тудуг планын ноябрь 1-ге доозар дугайында шиптирини хүлээп алган.

Депутаттарың соугкучулар мурнунга хүлээлгезин канчаар күүседип турарынын дугайында суму Сөвединиң секретари Ондар Долгар илеткел кылган.

Суму Сөвединиң чамдык депутаттары—Никитина, Удум-Бора чылдаган чокка 2—3 удаа сессияга олдурушаан болгаш ылангыя Никитина сессияның ажылы доозулбаанда чанып чоруй баар чүүлдер турган. Ол ышкаш депутаттар Көк-оол, Астанин, Ламажап болгаш өскелер-даа сессиянын болур үезин билер тургаш, оон озалдаар чүүлдерини кылып келген.

Депутаттарың бодунуң хүлээлгезин күүсетпейн турарынын бир тодаргай барымдааны болза, суму Сөвединиң алды дугаар сессиязын июльның 18, 22, 29 хуннеринде эртирери-биле үш удаа чарлааш, эртирбээ. Адак сөөлүнде август 5-те кезеж чыгып кээп, ам эртиргени болур. Ол ышкаш суму Сөвединиң чанында доктаамал комиссия июль айның дургузунда чуну-даа кылбаанын сессияга шүгүмчүлөп илереткен.

Депутаттарың боттарынын соугкучулар мурнунга хүлээлгезин ыяаваыла күүседир дугайында шиптирини сессия хүлээп алган.

Х. КИИМ-ООЛ.

СТАЛИНЧЫ ШАННАЛДЫН ЛАУРЕАТТАРЫНЫҢ НОМНАРЫ

Куш-ажылдың, эзулуг поэзиязының ному

«Чолаачылар» деп номнуң автору Анатолий Наумович Рыбаковка ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалың эзугаар 1950 чылдын Сталинчы шанналдарының ийги чергезин тывыскан.

Ук чогаалчының ачы-хавыяазы болза, куш-ажылдың эзулуг поэзиязын, хоорайның болгаш көдээнин ажылчы чоннарынын, эзулуг амыдыралын хандырар талазы-биле боттарының бөдүүн ажылы-биле улуг херекти кылып турар чолаачыларны, чүк чүдүрүкчелерини, диспетчерлерин ажил хүнүн чогаалчының бодунуң романында оон шын көргүзүп шыдаанында. Эш Поляковтун директорлааны автобаза бистин социалистик Төрээн чуртувустун амыдыралын көргүзүп турар. Ук автобазаның бүгү кижилери, Ленин—Сталинның партиязынга кижизитирген совет кижилер шиптирлиг чорук-биле, патриотизм-биле синниккен болгаш мурунакчы идеялары долгандыр катыжып алгаш, боттарынын оруунда бүгү-ле бергелерин болгаш моондактарны ажып эртин, коммунизминиң чыраткылыг бедиктеринче чангыс эл-сөгүмчүлүг күженишкени-биле чоруп оорлар. Ыңчангаш кижиле бүрү бодун күрүенин-дир мен деп медереп, ажылды чогаалдыкчы эзу-биле көрүп, бурунгаар чүткүп, бодунуң кылып турар херезин перспективазын тодаргай көрүп турар.

Автобаза директору Поляков—сорукчур кижиле—бодунуң улзузунуң сеткил-сагыжын өттүр көрүп билер болгаш оларның энергиязын, углап-баштап турар организациясы. Поляков алектен үнелиг шынарыг, чаарткычы күзелдиг, ыңчангаш бүгү ажил-

«Чолаачылар» деп номнуң автору Сталинчы шанналдың лауреады А. Н. РЫБАКОВ.

ды көдүрөр кандыг-даа аргаларны кезээде боодап, тып турар. Ол-ла болгай, Поляков область уjur-дузалыг септелге мастерскаяларын тудуң тургузар деп бодай бээр. А автобазаның эргелекчизи Коунуның эрги эзу-биле ажылдап чанчыккан болган Поляковтун чогаалдыкчы бодалдарын билеп шыдаанын, септелге мастерскаяларын тудуң тургузар дээш оон инициативазын деткирини оонунга, харын бодунуң меге зворитинде камгалаарын оралдажып, Поляковка удур ыңызы-бүрү чоруктар-

ны организастап турар. Ынчалза-даа чаа, депшилгелиг чүүл эрги, өлүп бар чылдар чүдүлдү тилеп каар. Ол тилелгени автобаза директору Поляков, большевикчи шынар-биле инициативачы, бодунуң херезин билер болгаш анаа ынак чүс-мунчу чолаачы Деминге, рационализатор чүк чүдүрүкчү Королевка, механик Потаповка, диспетчер Валк Смирновага болгаш өске-даа ыңдык-кижилерге даянып тургаш чедип алыр. Поляковтун бүгү эгелешкенин эвээ болза, Ада-чурттуң Улуг дайынын киржикчиз, парторг Тимошин болуп турар. Тимошин Поляковка бүгү талазы-биле дузаалап турар болгаш оон күзел-чүткүлүн билеп турар. Ынчаарга Тимошин боду база ук автобазада баштайгы рационализаторларын бирезин, оожум, сагыш-човангыр, бодунуң херезинге бүзүрелдиг, Ада-чурттуң Улуг дайынын фронтуларына канчалып быжыккан кижиле.

План күүселдезиниң, кывар болгаш чаар чүүлдерин камнап алырынын чүгү эң бедик хуузуң чолаачы Деминниң канчаар чедип алганын чогаалчы Рыбаков көргүзүп шыдаан эвөс, харын Деминни куш-ажылдың эзулуг ээзи кылдыр, ажил-ишке болгаш бодунуң эт-сезинге—машыназынга ынак, ону караанын огу дег камнап чорур ол олчаан кылдыр көргүзүп шыдаан.

Анык, дуржулга чок чолаачы комсомолчу Воробьева чүс-мунчуларны дуржулгазын өрөдир, бодунуң практиктиг ажылынга ону чогаалдыкчы эзу-биле ажылдап, чедишкенин чедип ап турар. Оон эрги машинасы өске ыңдыг машиналардан артык эки ажылдап турар. Мурунакчы дуржулганы өрөдир ВЛКСМ комитетиниң даалгазын

эзугаар коллективке улуг хөй-нитичи ажылды чорударынга Воробьевага шаптык болбас.

Мурнунда кондуктор чоран Валк Смирнова диспетчерин ажылың тергени эки күүседип турар. Автобазаның бүгү коллективни чүк саарылгазын үргүлчү улгатырып, автомашиналарны график эзугаар маннаарын хандырып, а график эзугаар ажылдаар чорукту чолаачы Бүрүчүгө ыдыктыг дүрүм болдуруп, нити ажылдын доктаамал көдүрүлүшкүн чедип ап турар.

«Чолаачылар» деп романың кол маадирлары дээрге, хөй-нитиниң, күрүениң эрге-ажыктарын чүден-даа бедик сагып чорур бистин социалистик Төрээн чуртувустун бо хүнүгү кижилери. Ынчаарга кезээде арагалап алгаш машина чолаачылар чорур, бодунуң сонуургалы конугу кызым болгаш кызыгаарлыг чолаачы Максимов дээш ышкыш ыңдыг кижилер безин сөөлүнде барып минип, ыңдыг чүдөк чуруму өскерттир чугула-дыр деп чүвени биле бээрлер. «Коммунизм үезинде кижилер кандыг бодурул деп чүвени хөй-хөй кижилер коллективтин, парторг Тимошинниң саяллары-биле боданы бээр болгаш Сергеев ышкыш ыңдыг кижилер коммунизм үезинде чурттап шыдаар бе деп Поляковтан ук Сергеевтиң ыңчаар айтырып турарынын чижээнге автор ол бүгү чүүлдерин илден тодаргай көргүскөн. Бир катта Тимошин Максимовка шуут-ла дарту-биле мынча дээр: «Бир эвөс сен бодун чангыс черге депсеп турган болуңза, өске улус база сен ышкыш ыңдыг чангыс черге депсеп турар деп бодаар-дыр сен. Чо-ок, өңүк, сен бир каттап бурунгаар ушта халый бергеш, доктаай хона бергеш, караан шимгеш, улус шупту сен магадап турар деп бодаар-дыр сен. А карактарың ажиткаш, көрүп көөр болуңза, шупту

улус бурунгаар ырай берген болур, а ыңчаарга оларга чедери берге-ле болду эвөс!» Бистин дугайымыста Сталин чүү дижик, билеп тур сен бе? Бис шуптувус чангыс улуг машинаның ээриничигештери-дир бис.

оранчок шывадаптар-ла болгай! А ээриничигеш деп чүл дээрзин бодун билер-ле болгай сен, кажан ол машинада бодунуң черинде чорда, ыңчаарда үнелиг-ле болгай. Бир эвөс ол ээриничигеш черде анаа-ла чылдар болза, оон херээ чок ышкышгай, бир эвөс машинага ол шаптык кадып чоруур болза, мастер ону оранчок шывадаптар-ла болгай! А бистер дээрге, дирг ээриничигештер-дир бис, ыңчангаш машинада бодунуң чогуур черинге чоруур дээш боттарынысты бодуvs карактаар ужурулуг бис...» Оон ынай Тимошин Максимовка оон оранчок бедик туруп турар Валгя ынакшыр төлөп сенде чок-тур, а ол чорукту сен бил-бейн чоруур-дур сен деп чугаалаар. Максимов бодунуң төлөп чок, четпес чүүлдериниң буруузуң минни бээр болгаш ажылдан үнер дугайында берген бодунуң бидириниң-киниң делир ап алгаш, эрги машыназынга өөрүшкү-биле ажылдап эгелээр.

«Чолаачылар» деп роман улуг сонуургал-биле номчутунар болгаш номчучку кижиле чедишкенирин болгаш чедимче чок чүүлдерни маадирлар-биле кады чурттап эртер. Ук номнуң күжү болза, авторунуң ылаң чырууп бижээни автобазаның коллективиниң ажил хүнүнүн амыдыралында болгаш шынымында.

Ук номну номчукчуларга садил тарадиры-биле ном садыныны бүгү-магазиннеринче кирген.

И. ЕРОЦКИЙ.

АКШ-тың Президентизи дээрги Трумэн биле ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверниктиң бижиктер солуканының дугайында даштыкы парлалгаларның бижип турары

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязының Кол командьдалының дыңнадым

ОБЛАСТЫН БИРГИ ЧЕРИ ДЭЭШ

Бут бөмбүү

КЫДАТ

ПЕКИН. АКШ-тың президентизи Трумэн болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Шверниктиң солуканы бижиктериниң СЭТА-нын дамчыткан бижимелин база АКШ-тын сенатиниң болгаш төлөөлүкчилер палатасының кады кылган резолюциязын база ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун хары резолюциязын бүгү төп солуннар көскү чөдөрлеринде улуг эгелер-биле парлап үндүргөн.

ПОЛЬША

ВАРШАВА. АКШ-тың президентизи Трумэн биле ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверник оларның арасында бижиктер солуканын польша солуннар көскү чөдөрлеринде киирип турарлар.

«Трибуна люду», «Жисе Варшава» солуннар бижиктер солуканынга хамаарышкан мурнуку чүүдлерин парланнар.

«Трибуна люду» солунун бижип турары болза, «Москвадан база каттап тайбынны ыткыр үнү үнгөн. Президент Трумэнни бижимелин ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Шверниктиң харызы болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун резолюциязы болза, америк-совет харылаалары экижидеринче орукту, улустарның арасында тайбынны дандыдып бижыгыларынче орукту айтып турар. Ол орук — беш улуг күрүнелерин арасында маргылдадып айтырылганын тайбын арга-биле таарыштырып, күрүнелерин арасында боо-чепсекти күштерин херегдэринден ойталаарын болгаш улустарның арасында эконом база культура талазы-биле кады ажалдакылганы хөгжүдери айтып турар Тайбынны Пактызын чарары болур.

Беш күрүнелерин арасында Тайбынны Пактызын чарар дугайында айтырыгын талазы-биле ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун резолюциязы болза, улустарның арасында тайбынны болгаш наймралдын сталинчы политиказын тодаргай чаа илгерилээшкени болур, ол политиканы совет казак чыгыш чокка барымдаалар турар болгай. Ол политика коммунизмни тайбын тургузарынын кайгамчыкты улуг күш-ажылын кылып турар Совет Эвилелиниң улустарынын-даа, америк улустун-даа эрге-ажыктарына болгаш чүткүл-күженишкенинереге таарып турар.

Совет Эвилелин садыг солчушкунун калбартырын болгаш улустар арасынын чоокшулажырын бүгү күштери-биле детивизишай, бүгү делегейге бүгү-ле хүлээлгелерин ылап шыны күөсүдүн турда, АКШ-тын чааза Совет Эвилелинге болгаш улус демократиязынын чурттарына хамаарыштыр дорамчыларынчы политиказын чорудуп, ол-да дорамчылап политиказын чорударынче бодундан хамаарышкан чурттары албалар турар чоруктун ол фактызын чажырып шыдаас.

Фактылар ындыг-дыр. Трумэнниң чоруткан бижимелинде чугаалагындан чүүдлерге улуг харыны шуут берип турар ол фактыларын шыны туманы-биле чажыраы берге. Улустар оларны улам-на тодазы-биле көрүп, оон түннелдерин боттары үндүрүп ап турарлар.

Польша улус ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун резолюциязы болгаш эш Шверниктиң харызын тайбынны бижыгыларын болгаш дыңзыдарынын херээнге Совет Эвилелиниң чаа улуг салышыкыны кылдыр көрүп, изиг байырын чедирип турар.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. Бүгү болгар парламента болза, президент Трумэн биле ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверниктиң арасында солуканы бижиктериниң бижимелдерин парлап үндүргөн.

Солуннар ол айтырыгга хамаарышкан мурнуку чүүдлерин парлагылаан.

«Тайбынның херээ дээш» деп эгеле мурнуку чүүдүнде «Работническо дело» солунун бижип турары болза:

«Бракки Чөөн чүкте ажык агрессияже, Барыын Германияны болгаш Японияны чепсеглэрин күштедиреринче, делегейин чаа дайыныгга бачымы-биле белеткенеринче америк империализминин шилчил киргенини соонда сөөлгү айларда бүгү делегейин харылзаа байдалын тургузтуган күженишкенин барымдаалап көрүп турар ол доку-

ментилер, онза улуг уjur-дузалыг. Совет улуска америк конгресстин кыйгырын ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму, ынчаарга оон-биле кады тайбынга ынакшылдыг бүгү кижитөрөлгөн өөрүп көрүп турар. Ынчалза-даа чангыс байырылыг аазашкын дузазы-биле тайбын бижыгылатып шыдаас, АКШ-тын чааза тайбынче өзүлүг-ла чүткүп турар-дыр деп чүвеге, улустар арасынын байдалын экижидеринче утланган боттуг хемчеглерин алырынга ол беле-дир деп чүвеге совет улусту-даа, өске Бүгү улустарны-даа бүзүредип турар ажал-херектер тоң чугула дээрзин онзалаш шыйза чогуур.

Улустарның арасында эп-найыралдыг харылзааларны тургузар база тайбынны бижыгылар дугайында Шверниктиң харызында болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун резолюциязында илгерилетинген тодаргай саналдар тайбын дээш демиселче чаа күштерин киирер болгаш бүгү чөр-бөмбүрээнде оон хөй миллион камгалакчыларынга чаа чепсекти өзөр.

Солунун уламчылап бижээни болза, Трумэнниң чоруткан бижимели болгаш конгресстин резолюциязы билдинмес эрегей чугаалардыг чүүдөр-биле долдуртунган.

Түннел кылдыр солунун айтыканы: улустар тайбынны күзеп турарлар, олар тайбынның херээ бижыдарын, беш улуг күрүнелерин арасында Тайбынны Пактызын чарарынын дугайын негеп турарлар.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА. АКШ-тың президентизи Гарри Трумэн биле ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверниктиң арасында бижиктер солуканынче чехословак улус канчаар-даа аажок улуг сонуургал салып турар.

Американың Катшыкан Штаттарынын эрге-туткан бөлүктөрүнүн эп-найырал деп тайбын меделелерин-биле агрессивчи политиказынын арасында дүшпөс чорукту ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун резолюциязында сойгалап илдерикени Чехословакиянын хөй ниинизги улусу-биле үнелеп көрүп турар. Беш улуг күрүнелерин арасында Тайбынны Пактызын чарар дугайында АКШ-тын конгресинче ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун меделелин Чехословакиянын ажылыч чоннары улуг сеткил ханышыкыны-биле уткааннар.

«Чайладыр салдыммас херечилел» деп аттыг мурнуку чүүдүнде «Руде право» солунун бижип турары болза:

Тайбынга ынакшылдыг кижитөрүзүң мурнунда туруп турар эң кугула айтырыгга, кым тайбын дээш, а кым дайын дээш демисел-жиң үнүп турарыл, кым тайбынның херээ камгалап турарыл, а кым дайыны белеткеп турарыл дээр дугайында айтырыгга харыны ийн бижиктерин денеп көөрү берип турар.

Американың Катшыкан Штаттарынын эрге туткан бөлүктөрүнүн чөрүштүр, Совет Эвилели өзүлүг-ла тайбын политиказын чорудуп турар, ССРЭ тайбын дээш, улустарнын арасында эп-найырал дээш туржуп турар деп чүвени сөс-биле эвес, харын ажал-херек-биле көргүзүп турар деп мун солун демдегээш.

Совет документалер болза, үзөлдүрүп ол документалерин илгерилетип турары улустарның тайбынны камгалаар дээш шимчээшкенинге канчаар-даа аажок улуг дузалык болур деп ук солун онзалар демдегээш. Тайбын дугайында эрегей кыйгырлар-биле болгаш декларациялар-биле бүгү делегейин улустарындан, оон иштинде америк-даа улустан делегейин чаа дайыныгга бачымы-биле белеткенериниң политиказын чажыраар оралдашкан АКШ чазанын политиказын өзүлүг иштиги утказын ол документилер сойгалап илдерип турар. Американың Катшыкан Штаттарынын чазанын ол политиказы болза, улустарны ол агрессивчи политиказын чепсез болдурар органы тургузарынын сорулгазын салып турар.

РУМЫНИЯ

БУХАРЕСТ. «Скынтейя», «Ромына либера», «Скынтейя тинеретулуй» болгаш өске-даа солуннар ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун даргазы Н. М. Швер-

никке АКШ-тын президентизи Трумэнниң чоруткан бижимелин, АКШ-тын сенатының болгаш төлөөлүкчилер палатасының кады кылган резолюциязын база ол ышкаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверниктиң АКШ-тын президентизинге чоруткан харызын болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун резолюциязын көскү чөдөрлеринде улуг эгелер-биле парланнар.

Ол бүгү документилерин утказын Бухарест радиозу август 8-те дыкка хөй каттап дамчыткан.

«Скынтейя» солунун бижип турары: «Трумэнниң чоруткан бижимели-даа, америк конгресстин резолюциязы-даа бодунун дайын белеткээриниң политиказын «тайбын» болгаш «камгалаарынын» политиказы кылдыр көргүзүр дээр империализм лагериниң политиктиг удуруткулдарынын оралдажышкыны болур. Америк конгресстин резолюциязы хоозун чугааларын тылдазы болур ужурунда кымны-даа шыныктырып шыдаас.

Совет Эвилелиниң тайбын политиказын өскериле чок ирричтерин боттуг фактылар кыраңгы көргүзүп турар ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун резолюциязы ол резолюцияга улуг салдынып турар. «Тайбын инштивативиз» дигир чүвеге Трумэнниң болгаш өске-даа дайын кымыкчыларының кедирер деп кыска арын чаар, мегечи думаалайын ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун резолюциязы соң сол оузкапкан. Ол «инштивативиз» алдында дайын белеткээриниң империализм политиказы чаштынып чыдар деп чүвени ук резолюция тодаргай айткан».

ВЕНГРИЯ

БУДАПЕШТ. АКШ-тын президентизи Трумэн биле ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Н. М. Шверниктиң арасында бижиктер солуканынче бүгү солуннар улуг кичээлгеи салып турар болгаш ол айтырыгга хамаарышкан мурнуку чүүдлерин парлап турарлар.

Бижиктер солчушкуну совет болгаш америк политиказын арасында кол ылгалды база каттап көргүзүп турар деп «Сабад нег» солун бижээш. ССРЭ-ниң тайбын политиказынын чаа бадчылыктын делегейин улустары ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун резолюциязындан көрүп турарлар. Америк конгресстин тайбын дугайында ымбарыгак хоозун чугааларын ол резолюция сойгалап илгерилеткен. Америк бижикти сөстөр-биле АКШ-тын хөдөлүшкенинин арасында ылгалды ындыг! Сан-түң чок хоозун мегечи сөстөр-дир! АКШ чазанын ажы-херээ чүгө ол чазакты эес кырында меделелдер-биле эес, харын америк улустун тайбынны ынакшылдыг күзел-чүткүлү-биле база каржып турар деп ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму айткан. Бодунун политиказын азы конгресстин политиказын илдердирде америк улусче Трумэнниң айтып турар ол чоруу мынчангаш кончуг ыят чок чорук болур-дур.

Совет болгаш америк улустарнын чоокшулажырынга Совет Эвилели доткар болуп тур деп меделээш, америк эрге туткан бөлүктөр караан-даа чивеш кылбайн меделээш-нер. Ынчалза-даа, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун резолюциязы ол меге хопту фактылар-биле көргүзүп тургаш, удуру буруу шапкан. Америк улус дайын күзөс дээрзинге чигинериниң үндөшүн чок деп «Сабад нег» солун үргүлчүлөп бижээш. Ынчанмыжа Трумэнниң аскандан америк улустун тайбынче күзел-соруун айтыр чорук меге-хоозуну-биле дынналып турар Америкада эрге-чагыргада чон эес, харын боттарынын байырынын үнер дөстөрүн дайындан көрүп тып ап турар кижилер турар болгаш моон ужурунда делегейин чаа дайынын кысып үндүреринче олар чүткүп турарлар деп чүве кымга билдинмес боор? Эске таварылгаларда Совет Эвилелинге болгаш чөр-бөмбүрээниң тайбынга ынакшылдыг улустарында удуру дайынче шуут кыйгырып турар кижилер америк бижиктерин чогаалдып турарлар дээрзин көрүп билгеш, ол бижик база-ла агрессивчи күштерин чонун мегелээр деп бодаарынын үдөшүн бүгү делегейин улустарында бар.

(СЭТА).

ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демократтыг республиказынын Улустун армиязынын Кол командьдалынын август 11-де дынадып турары болза:

Корей Улустун армиязының катжымышкынары кыдат улустун эки турачыларынын кезектериниң сырый деткимчези-биле фронтунун аңгы-аңгы участоктарына дайзынын атакаларын чедишкенин ойтур шалканыр болгаш оон дигир күжүне база техниканын когарларны таварыштырганнар.

Август 10-да Улустун армиязының зениттиг артиллериязы болгаш дайзынын самолеттарын хелзэн аңчы-адыгжылар дайзынын дөрт самолеттарын андара адып бадыр-ганнар.

Август 10-да Улустун армиязынын кезектери барын талакы эриктерге дайзынын тааныл бир

суднозун суге дүжүрүп киирген-нер.

ПХЕНЬЯН. Кореянын Улустун армиязынын Кол командьдалынын август 12-де дынадып турары болза, корей Улустун армиязынын катжымышкынары кыдат Улустун эки-турачыларынын кезектериниң сырый деткимчези-биле дайзынын атакаларын ойтур шапканнар.

Америк самолеттар болза, август 12-де Пхеньян биле Вонсанче халдааннар болгаш ол хоорайлары база оларнын чоогунда суурларны араатанзыг бомбалаашкынарга таварыштырганнар.

Улустун армиязынын зениттиг кезектери болгаш дайзынын самолеттарын кедзэн аңчы-адыгжыларны отрядтары дайзынын беш самолеттарын андара адып бадыр-ганнар.

(СЭТА).

Кэсонда чугаалажышыкынар дугайында

ПЕКИН. Синьхуа агентилелинин дамчытып турары болза:

«Женьминьжибао» солунун тускай корреспондентизиниң Кэсондан август 7-де дынатканы болза, кызыгаарлар шериг шутумун доктанды дугайында американын элдеп-чиктиг негелделери бүгү-чинтиги киленин хайныктырган. Ук негелделерин дугайында тодаргай меделер Кэсонга-ла билдингир апарган болгай.

Америк таланын дөрт шыкчы эвезинин болгаш август 8-те болур дээр чөвүлөп хуралга оларның төлөөлөрүнүн база каттап келбээниң фактызы болза, оларны чугаалажышыкынары салдары деп турарынын дугайын чүгөлдөп турар-дыр.

Август 8-те 8 шакта бистин төлөөлөрүнүн харылзаа офицериниң талаларынын арасында кызыгаарда турар, нейтралдыг кызыгаарда Паньмынъянда биске удуру таланы харылзаа офицеринге генерал Ким Ир Сенниң болгаш генерал Пын Дэ-хуэиниң, Риджуэйге

харызын дамчыдып берген.

Август 7-де бистин төлөөлөрүнүн биске удуру таланы төлөөлөрүнүн чөвүлөп хуралга келирин күзөлдүр манааннар. Каман телеграмма чорударга, август 7-де 23 шактын дургузунда биске удуру тала база харылзаа болгай.

Риджуэйниң мурнунда чоруткан телеграммаларга болгаш конференциянын столунун артындан америк тала болза, эң кыска хуусада хав төгүүшкүнү соксадыры-биле дугуржулганы эң дүргөн чарарын чатгыс эвес каттап күзөп турган. Ынчалза-даа амгы үеде американын чеген чиг өчүктү чүгө чөкүртүрү турарлар эвес, харын бистин талавыстап дыннадыгы алганын соонда бестин чөвүлөп хуралга келбейн турар болза, оларнын чугаалары-биле ажал-херектеринин арасында чүгө чөвүлөп барын эвес, харын бир эвес Риджуэйниң удурулашканын меделелдерин өөренип көөр болза олар база бир чаа кажарлашкынар кылырын оралдаштып турар-дыр дээрзин көргүзүп турар.

(СЭТА).

Ким Ир Сенниң болгаш Пын Дэ-хуэиниң генерал Риджуэйге харызы

ПЕКИН. Синьхуа агентилелинин Пхеньянда корреспондентизи Кореянын Улустун армиязынын Кол командьдалынын генерал Ким Ир Сенниң болгаш кыдат улустун эки-турачыларынын командьдалынын генерал Пын Дэ-хуэиниң генерал Риджуэйге харызын дамчыткан. Харыда мынча деп чугаалап турар:

«Генерал Риджуэйге. Силерниң дынадынар август 7-де алдыган. «Июль 14-теги дугуржулганын шынгы сагырынын болгаш ол дугуржулганы оон ынай үрөвези магадааларын Кэсонда нейтралдыг зонада бистин камгаламыска база каттап дужаган бис» дээрзин август 6-дагы харымыска сизерге дынаткан болгай бис. Ол болза, август 7-деги бистин дынадымыста чугаалап турар Кэсон зонаын нейтралдаштырып хамаарышкан ыңчангы-ла дугуржулга болур-дур дээрзин силерге билдингир болур ужурулуг.

Бир эвес силер тайбынчыдыгынын дугайында чугаалажышыкынары соксадырынга херек чылдак

кылдыр чөнгөлөр үндүрер деп бо-давайн турар-ла болзунарза, Кэсон зонаын нейтралдаштырып хамаарышкан дугуржулганы шынгы сагырынын күштүг магадаалын берген турувуста-ла, силерниң тала-нардан ол дугуржулганы күзөтпезиниң кандыг-бир чаа-чаа таварылгалары болуп турары хаараданчы-дыр деп санап тур бис. Бир эвес ындагы чүрүм үрөшкени силерниң талаардан үнер болза, бистин талавыстан удурулашкынын чорумун, хыналда, консультачч болгаш таарыштырылга кылбайн чугаалажышыкынары далаш-биле болгаш харысалга чогу-биле соксапс дээрзин чугаа чок.

Конференцияны каттаптары-биле Кэсонче баарынын конструкциян бодунарын төлөөлөрине бээр боор силер дээрзинге идегеринисти уламчылап тур бис.

Ат салганнар: Ким Ир Сен, Кореянын Улустун армиязынын Кол командьдалыкчызы, Пын Дэ-хуэй, Кыдат улустун эки-турачыларынын командьдалыкчызы.

Дайын белеткели-биле чергелештир Барыын Германиянын чурттакчы чонунун байдалынын баксырааны

БЕРЛИН. Бо чылдын бюджеттик чылында Барыын Германия «кызыгаар камгалады», «мобильдыг политика» деп адаар катжымышкынары тургузарынга болгаш барыын герман армияны тургузарынга белеткел-биле холбашкан улуг чарыгдалдарына санавакса, эжелел чарыгдалдарына 9 миллион ажыг марканы (немец акша) бээр ужурулуг. Бо бөлу чоруктар болза, дайын белеткел-биле болгаш эжелел шериглерин күштелдиргени-биле холбаштыр чуртталга байдалы хун келген тудум-на баксырап турар ажылыч чоннарын актинге аар чүк болуп онаажып турар.

Үндүрүлгенин улагтырып, өрткертин өстүрүп тургаштын боюн бюджетинде улуг когаралды туулар дээш кандыг-даа кажар аргалары боюнун саң «министрия» дегерлеп чорудуп турза-даа, ааа барыын герман армияны тургузарынга холбашкан чарыгдалдарына санавакса безин бюджеттин ол когаралдары 4 миллиард ажыг марка болуп турар.

Барыын Германиядан «камгалады» херээнге салышыкынын» негевнишаан, барыын талакы эжелел күрүнелер барыын герман чурттакчы чон соксаал чок күштелип турар интентив шериглерин чарыгдалын бүрүнү-биле боттарынга алырын ола үеде кызыдып турар.

«Барыын талакы күрүнелер федералдыг бюджетке оларнын шериглерин туулар чарыгдалды ыяалыла киирген турарын негеп турар. Федералдыг казактың кандыг-даа экономнуг улуг салышыкынын негезин ужурулуг турар, бир эвес херек болур болза, Барыын Германиягы иштики немелде хемчеглерин база негээр апар ужурулуг» дээрзин Нюрнбергин «АХТ-ур-блат» солуну бижип турар.

Дээди комиссарлар боюн чааза бюджетте улуг когаралды иштиги чээлилерин күсели-биле, өске-биле чугаалаарга барыын герман чонун күсели-биле дуглаан турарын сүмөлзүн деп оон ынай солун айтып турар.

(СЭТА).

Областын бирги чери дээш бут бөмбүүнү күскү маргылдааы август 12-де эгелзэн. Кызылдын Совет Тыяанын беш чыл оо аттыг стадионунга Кызыл хоорайнын бут бөмбүүнүң 4 командьларынын маргылдаазы ол хун болган.

Баштай Кызылдын «Динамо 1» болгаш «Динамо 2» командьлар ужурашкан. Оюнун эгезинде «Динамо 2» команданың халдакчылары күштү-биле атакалаанын ужурунда, «Динамо 1» команданың камгалакчылары ол атаканан 10 минутта камгалаар ужурга таварышкан. Ынчангаш «Динамо 1» команданың камгалакчылары боттарынын сорулгаларын чедишкенин күзөткенер. Оюн 15 минутта хаян болуп келген. 2 дугаар команданың баштайгы шапкар-халдаашкынары 1 дугаар команданы оюнун темпизин өскертпир ужурга таварыштыргаш болгаш оюн 20 минута үргүчүлөп турда, бир дугаар команданың халдакчызы бөмбүктү бир каттап 2 дугаар команданын эжиниче киир тепкен.

Оюнун дүргөн темпизин оон ынай калбартышаан, бир дугаар команданын халдакчызы бөмбүктү 2 дугаар команданын эжиниче улаштыр-улаштыр киир теп турган.

Он минута дыштанганын сөөлдү де бир дугаар команда баштайгызындан эки ойнаан болгаш 2 дугаар команданын ойнакчыларынын шаан гөткөн. Ынчангаш бөмбүктү база 13 каттап киир тепкен. Оюнук бүгү дургузунда 2 дугаар команданын ойнакчыларында бут бөмбүүнү оюнун кандыг-даа арга техникасы чок болган. Оон ужурундан бөмбүктү 1 дугаар команданын эжиниче чүгө 2 каттап киир тепкенер.

Сан 19:2 болуп, «Динамо 1» команданын тийлээни-биле маргылдаа доозулган.

Дараазында улаштыр «Искра 1» болгаш «Искра 2» командьларынын маргылдааы эгелзэн. Оларын оюну джумочуларнын маргылдааындав күженишкенин болгаш солун болган.

Оюн 6 минута үргүчүлөп турда, «Искра 2» команданын халдакчызы бөмбүктү алгаш, «Искра 1» команданын эжиниче кончуг дүргөн баргаш бир каттап киир тепкен.

Бөмбүктү бодуну эжиниче баштай киир тептирикеш, «Искра 1» команданын ойнакчылары кончуг күженишкенин ойнап эгелзэннер. Оон сөөлдү 10 минута болгаш соон да бир дугаар команда бир саын болган. Оюнун бир дугаар чартык солун болган болгаш сан 2:1 бооп «Искра 2» команданы тийлээш.

Дыштангылан сөөлдүде «Искра 2» команда бодуну ойнакчыларынын туружун биче өскертпекен, ынчангаш оюн бир язы апарган. Оюн 20 минута дургузунда хаян болуп келген, оон сөөлдүде бир дугаар команданын халдакчызы Ли 2 дугаар команданын эжиниче бөмбүк биле шаап халдааш, бир каттап тептерге сан 2:2 апарган.

Тийлелге чедип адыр дээш кайызы-даа күженишкенин ойнаанынын түннелинде командалар бот-боттарынын эжиниче бөмбүктү бир бир каттап киир тепкенер, ынчангаш сан 3:3 болуп «Искра 1», «Искра 2» командьларынын хаян болганы-биле маргылдаа доозулган.

В. ЧЕМКОВ.

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР.ООЛ.

Долгар Оюн Сергеевна мен 1951 чылдын июль айда Танды районун Элегес суурунга Кызылдың башкы училищезинин бот-өөредилгезин дооскан дугайында 38 дугаарлыг аттестат документин чыгардым.

Бир эвес бо аттестат документин тыпкан кижитурар болза, ону Чаа-Хөл районун Кара-Тал сумузунда чеди чыл школынын башкычы Оюн Сергеевна Долгарга чорудуп бээрин дилеп, чарлап тур мен.

БИНО

«ГЛАВКИНОПРАКТАТЫЦ» ТЫВА КОНТОРАЗЫ 195